

CİSMÎ VE MEVLİDİ

“CİSMÎ AND MEVLİD-İ CİSMÎ”

Sadık YAZAR*

ÖZET

Bu makalede, eldeki kaynaklardan hareketle 17. asır şairlerinden Cismî'nin hayatı hakkında bilgi verilip, bu makaleye konu olan mevlidin kendisine aidiyeti üzerinde durulacaktır. Mevlid edebî türü ile ilgili temel kaynakların tanıtımı yapıldıktan sonra Cismî mevlidinin nüshaları tanıtılacaktır. Süleyman Çelebi'ye nazire olduğu anlaşılan *Mevlid-i Cismî* ile *Vesîletü'n-Necât* arasında bir mukayese yapıldıktan sonra *Mevlid-i Cismî*'nin iki nüshaya dayalı tenkitli metni verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cismî, Mevlid-i Cismî, mevlid edebî türüyle ilgili temel kaynaklar.

Abstarct

In this article, after I had given information about Cismî who lived in 17. century through the basic biographical sources, I tried to prove that Cismî is writer of the *mevlid* in my hand. I explained the basic sources about the *mevlid* literary genre instead of giving information about it. After that, I depicted the two copy of manuscripts of *Mevlid-i Cismî*. I also compared *Mevlid-i Cismî* with *Vesîletü'n-Necât* the *mevlid* of Süleyman Çelebi. Finally, I gived the text of *Mevlid-i Cismî* with the edition-critic.

Key Words: Cismî, Mevlid-i Cismî, the basic sources about the *mevlid* literary genre.

* Fatih Üniversitesi

Giriş

Mevlid, İslamî Türk edebiyatında çok fazla örneği görülen edebî bir türdür. Özellikle Süleyman Çelebi (ö.1422)'nin *Vesîletü'n-Necât* isimli mevlidinden sonra, elliyi aşkın şair –gerek Süleyman Çelebi'ye nazire yazarak gerekse özgün örnekler ortaya koyarak- bu sahada kalem oynatmıştır. *Vesîletü'n-Necât*'a gösterilen muazzam ilgiden dolayı, diğer şairlerin yazdıkları mevlidler, çok fazla rağbet görmemiş ve çoğu zaman Süleyman Çelebi mevlidinin geri planında kalmışlardır. Bunun neticesinde yapılan akademik çalışmalar da *Vesîletü'n-Necât* üzerinde yoğunlaşmış, diğer mevlid örnekleri üzerine fazla eğilmemiştir. Bu makalede, söz konusu diğer mevlid örneklerinden biri olan Cismî'nin mevlidi üzerinde durulacaktır. Bu anlamda öncelikle, eserin müellifi Cismî'nin kimliği aydınlatılıp eserin kendisine aidiyeti kanıtlanmaya çalışılacaktır. Daha sonra ise, Cismî'nin mevlidi tanıtılıp kendisine nazire olarak yazıldığı belli olan *Vesîletü'n-Necât* ile arasındaki benzerlikler tespit edilecektir. Makalenin son bölümünde ise, söz konusu mevlidin iki nüshaya dayalı olarak yapılan tenkitli metni verilecektir.

Bu makalenin amacı, mevlid türü ile ilgili bilgi vermekten çok eldeki bir mevlid metninin neşredilmesidir. Dolayısıyla biz burada, mevlid türü ile ilgili bilgi vermek yerine söz konusu türle ilgili temel kaynakları tanıtmakla iktifa edeceğiz. Mevlid kelimesinin lugat ve ıstılahî anlamı, mevlid türünün kaynakları ve İslamî edebiyattaki gelişimi ve mevlid törenleri için temel kaynak olarak Ahmet Ateş'in *Vesîletü'n-Necât*'ın tenkitli metnini de verdiği kitabı¹ zikredilebilir. Mevlid türünün yukarıdaki özelliklerini barındırmakla beraber mevlid metinlerinin önemli oranda tespit edilip tavsif edildiği Necla Pekolcay'ın doktora tezi² de müracaat edilmesi gereken temel kaynaklardandır. *Vesîletü'n-Necât*'taki “merhaba” faslı için de Ahmet Ateş'in söz konusu kitabının yanında, Ahmet Aymutlu'nun kitabına³, Faruk Kadri Timurtaş'ın *Vesîletü'n-Necât*'ın metnini de verdiği kitabının⁴ giriş bölümüne bakılabilir. Çeşitli dillerde yazılmış mevlid ve *Vesîletü'n-Necât* tercümelemleri için de M. Tayyip Okıç'ın makalesi⁵ vazgeçilmez bir kaynaktır. Bu kaynakların yanında, Arapça mevlidlerin özellikle edebî yönden incelenmesiyle beraber Arapça mevlidlerle ilgili etraflı bilgilerin de verildiği M. Edip Çağlar'ın yakın zamanda neşredilen kitabı⁶ İslamî edebiyattaki mevlid türü için önemli bir kaynaktır. Ayrıca 2007 yılında Bursa'da Süleyman Çelebi ve Mevlid'i ile ilgili bir sempozyum düzenlenmiştir. Bu sempozyumda tebliğ edilen bildiriler bir kitap⁷

¹ Ateş, Ahmet, (1954), *Vesîletü'n-necat : mevlid, Dede Süleyman Çelebi*. Ankara : Türk Dil Kurumu.

² Pekolcay, Necla, (1950), *Türkçe Mevlid Metinleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

³ Aymutlu, Ahmet, (1995), *Süleyman Çelebi ve Mevlid-i Şerif*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

⁴ Timurtaş, F. Kadri, (1972), *Mevlid : (vesîletü'n-necat), Dede Süleyman Çelebi*. Ankara : MEB Yayınları.

⁵ Okıç, M. Tayyip, (1976), *Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin Tercümelemleri, Atatürk Üniversitesi, İslamî İlimler Fakültesi Dergisi*, sayı: 1, s.17-78.

⁶ Çağlar, M.Edip, (2004), *Edebî Açından Arapça Mevlidler*. Ankara: İlahiyat.

⁷ (2007), Süleyman Çelebi ve Mevlid, (editör: Mustafa Kara-Bilal Kemikli). Bursa: Osmangazi Belediyesi Yayınları.

halinde neşredilmiş olup mevlid araştırmacısı için büyük önem taşımaktadır. Bunların dışında birçok mevlid metninin neşredildiği çalışmalar da yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. Ancak bunların hepsine burada yer vermemiz mümkün olamayacağından bu kadarla iktifa edeceğiz.

I. Cismî Kimdir?

Mevlid'in müellifi, aşağıdaki beyitlerden de anlaşılacağı üzere Cismî mahlaslı bir şairdir:

İlâhî ol hâbîbîn Muştâfâya
Bu olsun **Cismî** yarıñ armağanı (131)

...
Hem dañi şol **Cismî** bendeñi bile
Gönderesin anlarıñ ile vara (244)

Biyografik kaynaklarda, Cismî mahlaslı olarak sadece bir şairle karşılaşılmaktadır. *Tuhfe-i Nâilî*'de, *Vefayât-ı Ayyansarayî* kaynak gösterilerek Cismî hakkında şu bilgiler verilmiştir:

Şeyh İsmail Cismî Efendi, Hüseyin Ağa Camii imamı Muhammed Efendi'nin oğludur. Çok zayıf olmasından "Cism-i Latîf" demekle şöhret bulmuştu. Oğlanlar Tekkesi şeyhi. Vefatı h.1107/m.1694. Hacı (Evhad) tekkesi şeyhi Hüseyin Efendi yanında medfûndur. (Tuman, 2001:486)

Vekâyi'u'l-Fudalâ'da da dolaylı olarak Cismî'den şöylece bahsedilmektedir:

Bin yüz altı Safer'inde âlem-i fânîden güzer eyleyen Cism-i Latîf Efendi demekle şehîr Şeyh İsmail Efendi... ikisi dahi el-Hâc Evhad Şeyhi Seyyid Hüseyin Efendi halifesidir. (Şeyhî Mehmed Ef.,1989:53)

Sicill-i Osmanî'de ise Cismî ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır:

Aksaray'da Hüseyin Ağa Camii imamı Mehmed Efendi'nin mahdûmidur. İlim ve tıp tahsil edip sonra Halvetî oldu. Nihayet Aksaray Tekkesi şeyhi olup 1106 Safer'inde (Eylül 1694) irtihâl eyledi. Merkez Efendi Zaviyesine defn edildi. Ulemâdan bir pîr idi. (Süreyya, 1995:343)

Bu bilgilere göre, Cismî'nin asıl ismi İsmail, babasının ismi ise Mehmed'dir. Doğum tarihi ve yeri bilinmemektedir. İlim tahsilinden sonra tasavvuf yoluna girip Halvetî olmuştur. Nihayet Aksaray Tekkesi'nin şeyhi olmuş ve 1694'te vefat edip Merkez Efendi zaviyesinde, halifesi olduğu el-Hâc Evhad Şeyhi Seyyid Hüseyin Efendi'nin yanına defn edilmiştir.

Cismî hakkındaki bu kısıtlı bilgiler ve Mevlid'in elimizdeki iki nüshasında da eserin telif veya istinsah tarihinin olmaması; eldeki Mevlid'in kesin olarak Cismî'ye ait olduğunu söylememizi güçlendirmektedir. Ancak ona aidiyetini güçlendiren iki husus vardır:

1. Mevlid'de Cismî mahlası kullanılmıştır. Ulaşabildiğimiz temel kaynaklarda da sadece bir Cismî mahlaslı müelliften bahsedildiğine göre eldeki Mevlid'in ona ait olması gerekir.
2. Cismî'nin 17. asırda yaşamış olması da eldeki Mevlid'in müellifi olduğunu güçlendiren başka bir husustur. Şöyle ki Mevlid'in dili, Musa Duman'ın çalışmasında (Duman: 1995) açıkladığı, 17. asrın geçiş özelliğini taşıyan karışık kullanımlara sahiptir. Söz gelimi, ünlü uyumlarına bazen uyulmakta bazen ise uyulmamaktadır. Bu durumda eserin yazıldığı asır ile Cismî'nin yaşadığı asır örtüşmektedir. Bu da eserin kendisine aidiyetini güçlendiren başka bir husus olarak zikredilebilir.

II. Cismî'nin Mevlid'i

1. Mevlidin Nüshaları

Mevlid-i Cismî'nin iki nüshasına ulaşılabilmıştır.

a. Süleymaniye/Hacı Mahmud Nüshası.

Bunlardan biri, Necla Pekolcay'ın doktora tezinde tanıttığı nüshadır.⁸ Bu nüsha, bugün Süleymaniye Kütüphanesi'nde Hacı Mahmud Efendi koleksiyonunun bir parçasını teşkil eden Yahya Efendi Dergahı Kütüphanesi'nde 4449 numarada Süleyman Çelebi adına kayıtlı bulunmaktadır. 41 varaktan oluşan bu nüshanın yazısı nesih olup her sayfasında 9 satır bulunmaktadır. Sayfa düzeni, beyit düzeninden ziyade satır düzenine göre düzenlenmiştir. Beyit araları kırmızı üç nokta ile belirtilmiştir. Bunun yanında bölüm başlıkları da kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nüshanın baştan ve sondan eksik olduğu görülmüştür. Pekolcay, söz konusu nüshayı tanıttıktan sonra, mevlidin içeriğini 14 madde halinde açıklamış, yer yer de Vesiletü'n-Necât'taki ortak motiflere değinmiştir. Çalışmamız boyunca bu nüshayı HM (Hacı Mahmud) kısaltmasıyla kullanacağız.

b. Sermet Çifter Kütüphanesi Nüshası.

Söz konusu mevlidin ikinci nüshası Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi 238 numarada bulunmaktadır. "*Harekeli nesih hatla, Türkçe, 200x157 mm. Ölçüsünde, 36 varakta, 11 satırlı, âharlı krem kâğıda yazılmıştır. 17. yüzyılda istinsah edilmiştir. Mukavva eflatun cilt içindedir.*" (Dağlı-İşli vd., : 113) Bu nüsha çalışmamız boyunca SÇ (Sermet Çifter) kısaltmasıyla gösterilecektir.

⁸ Necla Pekolcay sözkonusu çalışmasında, tanıttığı mevlidin müellifini tespit edememiştir.

Bu nüsha besmeleyle başlayıp dua bölümüyle biten mükemmel (tam) bir nüshadır. Her bölüm sonunda tekrarlanan vasıta beyitleri, vasıta beyitlerden sonra gelen salât u selâm (bu salât u selamlar, her bölümde farklı olup 8-10 münâdâdan oluşmaktadır) kısmındaki salât kelimesi ve her bölümden evvel alıntılanan Kur'ân-ı Kerim ayetlerinin yer aldıkları sûre isimleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

2. Mevlid-i Cismî İle İlgili Genel Bilgiler.

Cismî'nin Mevlid'i, iki nüshaya dayalı olarak hazırlanan metne göre 583 beyitten oluşmaktadır. Şekli, işleyişi ve muhtevasından açıkça anlaşıldığı üzere *Vesîletü'n-Necât'* a nazire olarak yazılmıştır. Dolayısıyla her ne kadar müellif,

Bir kitâb idem bu sözi añlana
Mevlûd ola dâ'imâ ol diñlene (55)

...
Diledim pes bir yeñi mevlûd düzem
Söyledikçe her söze dürler dizem (64)

...
Bu dañi mevlûd-u peygamber ola
Meşhûr ola 'âlem içinde ÷ola (237)

deyip mevlidinin özgünlüğüne işaret ediyorsa da söz konusu mevlidin birçok açıdan *Vesîletü'n-Necât'* a - yer yer taklid derecesinde- benzediği görülmüştür. Bu bölümde söz konusu iki mevlid arasındaki benzerlikler ve farklılara işaret edilip Cismî'nin Mevlid'i tanıtılmaya çalışılacaktır.

a. Mevlid-i Cismî'nin Şekli ve Yapısı.

Cismî'nin Mevlid'i de *Vesîletü'n-Necât'* gibi, bölümler arasına sıkıştırılmış üç kaside dışında, birkaç bölümden oluşan uzun mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Mevlid-i Cismî'nin yazıldığı vezin de -**mefâ' ilun/mefâ' ilun/fe' ulun** vezniyle yazılan kasideler dışında- **fâ' ilâton/fâ' ilâton/fâ' ilun** şeklindedir. Mesnevinin bölümleri arasına yerleştirilen farklı vezindeki kasidelerin, Ahmet Ateş'in de dediği gibi (Ateş, 1954: 26), nazım şekli ve vezindeki yeknesaklığı ortadan kaldırmaya yönelik olduğu söylenebilir.

Cismî'nin Mevlid'i; Allah'ın birliğinin anlatıldığı ve Hz. Peygamber'e övgülerin sunulduğu giriş bölümünden sonra, **Der-beyân-ı Halk-ı Âdem (a.s), fi Zuhûri'n-Nebî (S.A.V), Mî'râc-ı Muhammed (S.A.V), fi Vefâti'n-Nebî** olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

b. Mevlid-i Cismî'nin Muhtevası

Cismî'nin mevlidi, VN'ye göre oldukça kısa, 9 beyitlik, bir ilahi ile başlıyor. Hz. Peygamber'in medhi ve müellifin özrünü beyan ettiği beyitlerin akabinde ise mevlidin önemine dair sadece SÇ nüshasında yer alan 39 beyitlik bir hikâye yer almaktadır. Bu hikayeden sonra; Hz. Peygamber, dört büyük halife, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin gibi din ulularının övgüsünün yapıldığı bir kaside yer almaktadır. Bundan sonra asıl konuya girilir ve Hz. Adem'in yaratılıp "nur-ı Muhammedî"nin onun alınına konulması ve o nurun birçok peygambere geçtikten sonra Hz. Âmine'ye gelip yerini bulması anlatılır. Daha sonra Hz. Âmine'nin Hz. Peygamber'e hamile kalması ve babası Abdullah'ın vefat edip Hz. Peygamber'in dedesinin himayesine girmesi söz konusu edilir. Hz. Peygamber'in veladeti ve veladeti esnasında ortaya çıkan olağanüstü olayların anlatılmasından sonra "merhaba" bölümü gelmektedir. Mevlid, Hz. Peygamber'in miracı ve vefatının anlatıldığı bölümlerden sonra nihayete ermektedir.

c. Mevlid-i Cismî ile Vesîletü'n-Necât Arasındaki İlişki.

Daha evvel de ifade edildiği gibi, Mevlid-i Cismî, Vesîletü'n-Necât'a naziredir. Ancak nazire yazmanın amacı düşünüldüğünde, Cismî'nin başarılı olduğunu düşünmek zordur. Zira birçok yerde tekrara düşmektedir. Bu bölümde, söz konusu iki mevlid arasındaki benzerlikler maddeler halinde açıklanacaktır.

I. Şekil ve Yapı Benzerliği.

Her iki mevlidin de vezni –mesnevinin arasına sıkıştırılmış kasideler dışında- *fâ' ilâatun/fâ' ilâatun/fâ' ilun* şeklindedir. Her iki mevlidin ana bölümleri de "Giriş, Hz. Âdem'in yaratılışı, Hz. Peygamber'in Doğumu, Mirac ve Hz. Peygamber'in Vefatı" şeklinde benzerlik arz etmektedir.

II. Vasıta Beyitleri

Cismî'nin mevlidinde de VN'de olduğu gibi her bölümün sonunda vasıta beyitleri bulunmaktadır. Bu vasıta beyitlerinin de VN'ye çok benzediği görülmektedir:

Mevlid-i Cismî	Vesîletü'n-Necât
Ger bu ' âlem halkı dirse şubh u şâm Medh olunsa haşre dek olmaz tamâm	Haşre dek ger dinülürse bu kelâm Nice haşr ola bu olmaya tamâm

Ger diler iseñ bula cānuñ şafā Vir şalavāt ber-resül-i Muştafā	Ger dilersiz bulasız oddan necāt Aşk ile derd ile eydün es-selāt
---	---

III. Benzer Beyitler

Bu bölümde, söz konusu mevlidlerdeki çok yakın benzerlik arz eden bazı beyitlerin dökümü yapılacaktır.

Dest-gīri Hāq ola bir kişinüñ (Ebter) olmaya şoñu her işinüñ(MC,5)	Allah adı olsa her işin öni Hergiz ebter olmaya anın sonı (VN, 1/3)
Cümle ‘ālem yoğ iken ol var idi Evvel āhīr (u) Ğanī Cebbār idi (MC,6)	Cümle âlem yoğ iken ol var idi Yaradılmışdan Ganī Cebbār idi (VN, 1/25)
Hāq Ta‘ālā çün yaratdı ‘ālemi Kıldı ‘ālemd müzeyyen Ādemi(MC,10)	Hāq Ta‘ālā çün yaratdı Ādemi Kıldı Ādemle müzeyyen ‘ālemi (VN, 5/1)
Şīt toğdı nūr aña kıldı nüzül Bu cihāna evvel oldı ol resül (MC,164)	Şit doğdu ana nakl itti buğur Anun alında tecellî kıldı nūr (VN, 5/6)
Ol Rebī‘ ü’l-evvelüñ ay nicesi Toğmuş idi on ikinci gicesi (MC, 272)	Ol rebülevvel ayı nicesi On ikinci gice isneyn gicesi (VN, 6/26)
Evimüñ kıble dīvāri yarılup Baña üç hūrī ‘ayān oldı gelüp (MC, 278)	Yarılup dīvār çıktı nâgehân Üç bile hūrī bana oldı ayân (VN, 6/34)

IV. Merhaba Bölümü.

Asırlarca Süleyman Çelebi’nin mevlidinde yer alıp en çok beğenilen bölümlerden biri olan “Merhaba” bölümü aslında Süleyman Çelebi’ye ait değildir. Bu konuda, ilk olarak Ahmet Aymutlu yaptığı bitirme tezinde, bu bölümün Süleyman Çelebi’ye ait olamayacağı üzerinde durmuştur. (Timurtaş, 1972: IX) Daha sonra da Ahmet Ateş, ileri sürülen bu fikrin doğruluğunu ispat etmiştir. Ateş, bu bölümün Süleyman Çelebi’nin çağdaşı Ahmed isminde bir şaire ait olan

mevlîdînin bir bölümü olması gerektiğini, söz konusu mevlîdînin dört nüshasını bularak ispat etmiştir. Ateş'in getirdiği bir başka delil de *Vesîletü'n-Necât*'ın eski tarihli nüshalarında söz konusu bölümün bulunmayışıdır. İki mevlîd arasındaki karşılaştırmalar için (Ateş 1951 ve Ateş 1954) bakılabilir.

Cismî'nin mevlîdinde de "merhaba" bölümü, *Vesîletü'n-Necât*'ın yakın tarihli nüshalarındaki merhaba bölümüyle neredeyse aynıdır. Dolayısıyla, Cismî'nin de merhaba bölümünü, Süleyman Çelebi'ye ait kıldığını söylemek mümkündür.

a. Mevlîd-i Cismî'de İmla ve Gramer Özellikleri

Cismî'nin mevlîdî, 17. yüzyılın karışık imla ve gramer özelliklerine sahip bir eserdir. Evliya Çelebi'nin Seyahat-nâme'sinden hareketle bu yüzyılın imla ve gramer özelliklerini inceleyen Musa Duman'ın verdiği bilgilerin çoğu, Mevlîd-i Cismî için de geçerlidir denebilir. Biz bu bölümde söz konusu eserin iki nüshasından hareketle göze çarpan temel imla ve gramer özelliklerini sıralamaya çalışacağız.

1. Öncelikle metnin tenkidli neşrini hazırlarken, baştan ve sondan eksik olan HM nüshası yerine, baştan sona kadar tam olan, bölüm başlarında konuyla ilgili ayet-i kerimeleri ve bölüm sonlarında düzenli olarak salât ü selamları barındıran SÇ nüshasını esas aldık. Ancak bu ayet ve salât ü selâmları, ziyadesiyle yer kaplayacakları düşüncesiyle tenkitli neşre almadık.
2. Metnin imlasında, her iki nüsha arasında tutarsızlıklar olduğu gibi aynı nüsha içerisinde de birçok tutarsızlık vardır. Biz anlamı bozmadığı müddetçe, bu tutarsızlıkları gidermeye çalışmayıp harekeli olan metne sadık kaldık.
3. Her iki nüsha da harekeli olup, harekeler aruz vezninin gösterilmesinde önemli bir görev üstlenmişlerdir. Şöyle ki, birçok vezin hatası barındıran bu metinde, Arapça ve Farsça kelimelerin hareke ve uzun ünlü (ا, ع, آ)lerin yardımıyla vezne uydurulmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu hususa tipik bir örnek olarak "Cebrā'îl" kelimesi verilebilir. Kelimenin ikinci hecesi uzun okunması gerekiyorsa imlası, uzun ünlü (آ) ve dik üstünle gösterilirken kısa heceye ihtiyaç duyulduğunda ise uzun ünlü atılıp kelime adeta Türkçeleştirilmiştir. Bu durum için "Âmine" kelimesinin ilk hecesi de örnek gösterilebilir.
4. Bağlaç olan u (و) sesinin özellikle SÇ nüshasında çoğunlukla i (ع) sesiyle karşılandığı görülmüştür. Bunun yanında Farsça isim ve sıfat tamlamaları da ع harfi ile gösterilmiştir.
5. Birkaç örnekte Farsça dar tamlama sesi (i,i)nin yuvarlak ses (u,ü)le karşılandığı görülmüştür: Bu daği **mevlūd-u** peygamber ola (238)

6. Her iki nüshada da ünlü uyumuna göre yazma gayreti var olmakla beraber bazen ünlü uyumuna uyulmadığı da görülmüştür. Biz metnin hazırlanmasında ünlü uyumuna uyan nüshayı tercih ettik; her iki nüsha da uymamışsa SÇ nüshasına uyduk.
7. Akkuzatif ekinin çoğunlukla normal nunla yazılmasına karşın bazen nazal nun ile yazıldığı da görülmüştür.
8. Metinde buna benzer birçok imla özelliği olmakla beraber bu makalenin amacı dışına çıkacağı düşüncesiyle, bu kadarıyla yetinip Mevlid-i Cismî'nin 17. yüzyıl imla ve gramer özellikleri bakımından da ilgili disiplinlerce yeniden ele alınması gerektiği düşüncesindeyiz.

Sonuç

Bu makalede kısa bir incelemeye tabi tutulup iki nüshaya dayalı tenkitli metni verilen Cismî'nin mevlidi, *Vesîletü'n-Necât*'a nazire olarak yazılmıştır. Nazire yazmanın amaçları düşünüldüğünde pek başarılı olduğu düşünülemez. Daha kapsamlı mevlid çalışmaları için tenkitli neşrinin önemli olduğu bu mevlid, 17. yüzyılın dil ve imla özelliklerini barındırması bakımından da önemlidir.

MEVLİD-İ CİSMÎ

Fâ' ilâtin Fâ' ilâtin Fâ' ilun

- 1(1a)Başlatalum evvel Allâh adını
Uralum andan sözüñ bünyâdını
- Evvel Allâh diyelüm biz derd ile
Allâh adın öğredelüm her dile
- Evvel Allâh diyelüm bir haq durur
Hay u Bâkî Vâhid u Rezzâk durur
- Allah adın dilde tesbîh idelüm
Allah adı ile şürü' idelüm
- 5 Teste-gîri Haq ola bir kişünñ
[Ebter] *olmaya şoñı her işünñ
- Cümle 'âlem yoğ iken ol var idi
Evvel âhîr [ü] Ğanî Cebbâr idi.
- 1b Ol var idi yoğdı 'âlemden eşer
Kimse andan viremezdi¹ hiç haber
- Diledi kim kendüsin kıla 'ayân
Biline hem 'âleme ol Müste'ân
- Biline Haqkıñ kemâli kudreti
Tâ 'ayân ola Muḥammed ḥazreti
- 10 Haq Ta'âlâ çün yaratdı 'âlemi
Kıldı 'âlemde müzeyyen Âdemi²
- Âdem içre virdi bir nür-ı şafâ
Seyyid-i kevneyn Muḥammed Muştafâ
- Ol durur iki cihânunñ serveri
On sekiz biñ 'âlemiñ peygamberi³
- Anuñ için yaradıldı bu⁴ cihân
Cümle varlık âşikâre o nihân
- Anuñ için oldı bu şemsi kamer
Anuñ için oldı 'âlem ser-te-ser
- 15 Anuñ için oldı 'âlem nür ile
Ḥürmetine taldı cennet⁵ ḥür ile
- Âline evlâdına olsun du'â
Anlara olsun du'â ile şenâ
- Raḥmeten li'l-'âlemîndir ol ḥabîb
Ḳamu dürlü dertlere oldur taḥbîb
- 2a Luṭf u 'izzîñ ḥaḳkı-çün⁶ yâ Rabbenâ
Anlarıñla eyle bizi⁷ âşinâ
- Ḥürmetine anlarıñ luṭf işlegil
Dostlarıñla bizi yoldaş eylegil
- 20 Ger bu 'âlem ḥalkı dirse şubḥ u şâm
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz tamâm⁸
- Ger diler iseñ bula cânunñ ḥayât
Muştafanunñ rûḥına diñ eş-şalât
- Geldik imdi söze ma'nî diyelüm
Muştafâ mevlûdunı söyleyelüm
- İdelüm ol serverünñ mevlûdunı
Şâz u ḥürrem idelüm ehl-i dili⁹
- İşit imdi Haq Ta'âlâ kudretin
Nice yaratdı Muḥammed ḥazretin
- 25 'Âleme nice getürdi Aḥmedi
Cümle 'âlem faḥrı ol Muḥammedî
- Daḥi nice olduḡunı 'âlemün
Hem nice ḥalk itdüḡini Âdemün
- Aşlı ile diyelüm anı şaḥa
Cân kulaḡıñ tutasın benden yaña

* HM nüshası bu kelimeden itibaren başlayıp bir sonraki beyit öncesinde şu hadis vardır: *لاب يذرم لك رتبنا وعللنا ميساب ادبي مل* "Allah ismi ile başlanmayan her işi eksiksiz kalır."

¹ viremezdi: virmez idi HM

² Âdemi: 'âlemi HM

³ peygamberi: hem serveri HM.

⁴ bu: dü HM

⁵ taldı cennet: cennet taldı HM.

⁶ ḥaḳkıyçün: ḥürmetiyçün SÇ.

⁷ bizi: bizleri HM

⁸ 20-21: -SÇ

⁹ dili: dîni SÇ.

- Hağ Ta‘ālā tā¹¹ getüre* söyleyem
Vaşfınıñ biñde birin şerh eyleyem
- Ol Hüdāvend-i ‘Alīm ü Dest-gīr
Ol münezzeḥ zāt-i pāk-i bī-naẓīr
- 30 Kendüsi bir gizlü genc¹² idi ezel
Yokdı ‘ālem var idi ol¹³ Lem-yezēl
- 2b Diledi ol genci¹⁴ ide āşikār
Biline bu‘āleme perverdigār
- Çün murād eyledi Hağ ol arada¹⁵
Muştafānuñ rūḥuñ anda yarada
- Yaradup Hağ Muştafā ervāḥını
Yağdı ḳudret kandili mişbāḥını
- Yanıser¹⁶ iki cihānda ol** çırāk
Anuñ için yaradıldı nüh¹⁷ ṭibāk
- 35 Hağ Ta‘ālā ol ḥabībīñ zātını
Yaradup virdi Muḥammed adını
- Sevdi anı ol Hüdāvend-i Celīl
Ḥāzretine anı idindi Ḥālīl
- Hağ anı maḥbūb idindi özine¹⁸
Raḥmet için şaldı dünyā yüzine
- Anuñ içündür cihānuñ olması
Cümle bu eşyā vücūda gelmesi
- Her nebātāt kim gelür kimi biter
Cümle bunlar gine toḥmından¹⁹ biter
- 40 Bu meşel bir ḥoş meşeldir diñlegil
Cümlesinüñ aşlı oldur añlagıl
- Pes delīl oldı Muḥammed ‘āleme
Anuñ için oldı ‘izzet Ādeme
- 3a Ol ḥabībūñ ḥürmetiyçün yā Kerīm
Merḥamet ḳıl yarlıgağıl yā Raḥīm
- Yarlıgasañ ‘ālemi yā Ze‘l-celāl
Ol münezzeḥ zātīña irmez zevāl
- Yā ilāhī raḥmetiñ işār ḳıl
Āḥiretde cennet ü dīzārı ḳıl
- 45 Ger bu ‘ālem ḥalkı dirse şubḥ u şām
Medḥ olunsa ḥaşre dek olmaz tamām
- Ger diler iseñ bula cānuñ şafā²⁰
Vir şalavāt ber-resūl-i Muştafā
- Ol resūl-i Aḥmede ‘uşşāk olan
Cān göñüldeñ ḥoş²¹ aña müştāk olan
- Şal bugün deryā-yı ‘aşka özüñi
Ṭutuben dergāḥ-ı Ḥağḳa yüzüñi
- Gel bugün meydāna ehl-i derd iseñ
Söyle fevt itme bu sözi merd iseñ
- 50 ‘Āşık olan bu söze pervānedür
‘Āşık ol da şem‘ine pes yanaṭur²²
- Nice fāzıl serveri medḥ eylemiş
Her kişi güc yetdügince söylemiş
- Bizde ṭāḳāt yok ki ol cān bülbülün
Medḥ idem terk ide her bülbül gülün
- Nāle vü āḥ eyleyem bülbülleyin
Ḳoḥulaya ḥalk-ı ‘ālem gül lebin
- 4b Ger bize destūr vire perverdigār

¹¹ tā: -HM.

* Her iki nüshada da “getüre” kelimesinden sonra vezne fazla gelen “dilümde” kelimesi vardır.

¹² genc: zāt SÇ.

¹³ ol: -HM

¹⁴ genci: zātı SÇ.

¹⁵ HM’de mısra şu şekildedir:

Bir tecellī itdi Hağ ol arada.

¹⁶ yanıser: yansuñ HM

** HM nüshasında vezne fazla gelen “nūr-ı” kelimesi vardır.

¹⁷ nüh: ol HM

¹⁸ özine: zātına SÇ.

¹⁹ toḥmından: toḥumdan SÇ.

²⁰ HM’de beyit mevlid boyunca şu şekildedir:

Ger diler iseñ cānuñ bula ḥayāt
Muştafānuñ rūḥına de ñ eş-şalat

²¹ ḥoş: -HM

²² pes yanaṭur: hem yanadur HM.

	Söyleyem bu sözi kıala yâdigâr	Girdüm ol gülşene ötmeklige Destür olursa yola gitmeklige ²⁸
55	Hağ habîbi Aħmed ü Maħmūd için Kur 'ân inzâl itdügi maħbûb için	Medħ idem ol serverüñ evşâfını Tâ bulam ol gevheriñ şarrâfını ²⁹
	Bir kitâb idem bu sözi añlana Mevlûd ola dâ'imâ ol diñlene	70 Biz daħi medħ idevüz ol serveri İşidüp ħayrân ola ins ü peri
	Ol resülûñ ben de meddâhı olam Ol günâhım derdine dermân bulam	Cem' olalar bir yere tâ ehl-i dîn Diñleyeler Muştafâniñ mevlûdin
	Muştafânuñ mevlûdin diñleyesiz ²³ Dileriz ²⁴ himmet ' aġa eyleyesiz	Derilüp ' aşıklar anı ³⁰ diñleye Gözlerinden yaş döküben iñleye
	Kim ki bu miskîne ide hem du' â ²⁵ Anlara raħmet kıla yarın Ĥudâ	Ger bu ' âlem ħalkı dirse şubħ u şâm Medħ olunsa ħaşre dek olmaz tamâm
60	Dilerem Hağ râzi olsun ²⁶ anlara Bizim için bir du' â idenlere	Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ Vir şalavât ber-resül-i Muştafâ
	Her ki bu meclisde bile buluna Cennet ü dîzâr vire ol kıluna	75(6a)Muştafâ mevlûdını yâd idelüm* Eşidenler cânını şâd idelüm
	Daħi her kime irişe bu kitâb Kılmaya ' ayb u ħaġası çün ²⁷ ' itâb	Vire şafâ eşidenler cânına Ola kıvvet dînine imânına
	Başladım ol serveriñ mevlûdına Diñledem tâ derd ile ehl-i dile*	Diñle evvel bir ħikâyet idelüm Mevlûdüñ sözine andan gidelüm
	Diledim pes bir yeñi mevlûd düzem Söyledikçe her söze dürler düzem	Tâ bilesin mevlûdi kim ne imiş Ĥürmeti bu mevlûdüñ nice imiş
65(5a)	Şıgıñup Mevlâya sözüm söyledim Bülbüli-vâr nâle vü âh eyledim	Var idi Bağdâd içinde bir kışı Gice gündüz ħayr idi anuñ işi
	Mevc urup deryâ gibi cüş eyledim ' Aşķ şarâbını içüp nüş eyledim	80 Her Reb' ü'l-evvel ayı Muştafâ Mevlûdin eyler idi ol pür-şafâ
	Ger hidâyet olur ise özüme İdevüz ilhâm olursa sözüme	6b Ol ħabîbüñ yoluna kıomuşdı baş Yeyidürürdi et ü etmek dürlü aş
		Bir Yahüdî kıoñşusu var idi anuñ Key ' adüsü idi İslâm ehlinüñ

²³ diñleyesiz: diñlesiz HM.

²⁴ dileriz: dilesiz HM.

²⁵ Mısra SÇ' de şu şekildedir:

Kim ki bu ben miskîne du' â ide

²⁶ râzi olsun: şalâħ vire HM.

²⁷ ħaġası çün: ħaġâ için SÇ.

* "dile" kelimesi her iki nüshada da "dîne" şeklinde yazılmış olmasına karşın beyitteki anlam tamamlanmamaktadır.

²⁸68:-SÇ.

²⁹ şarrâfını: Allâhını SÇ.

³⁰ ' aşıklar anı: anı ' aşıklar HM

* Bu beyitten itibaren başlayacak olan 39 beyitlik bölüm (hikaye) HM nüshasında yer almamaktadır.

- ‘Avratı didi bir gün aña ey nigār
Ne ‘aceb işdür ki anlar işbu cār
- Her Rebī‘ ü’l-evvel ayı bu kişi
Hıyır idüben yidürür dürlü aşı
- 85 Ol Yahūdī didi bilgil ey nigār
Bir habībi vardur anuñ gül-‘izār
- Bu ayıñ on ikisinde ey nigār
Toğduğı-çün ol resül-i bahtiyār
- Anasından toğdı ol bedr-i tamām
Cümle ‘ālem āfitāb oldı hemān
- Anuñ içün anda bayrām ider ol
Her kişiye dürlü in‘ām ider ol
- Çün işitdi hātunı anuñ sözün
‘Aklı gidüp yavu kıldı kendüzün
- 90 İrdi aña ol vaqit ‘aşk-ı Muştafā
Toldı qalbi zevk u şevk ile şafā
- Ol gice şevk ile yandı ol nigār
Gördi düşünde Muḥammedi şemsü-vār
- 7a Hāzır olmış cümle aşhāb ile ol
Cümle āli daḫi aḫbāb ile ol
- Didi hātun kim dūrür bu māh-ı tīb
Yok durur hiç buncılayın bir āfitāb
- Didiler Muḫtār Muḫammed budur ol
Hem daḫi Maḫmūd u Aḫmed budur ol
- 95 Ol habībe şevk ile virdi selām
Hıulq ile aldı selāmın ol hümām
- Yā Resülallāh deyü söyledi ol
Luḫf ile lebbeyk didi aña resül
- Ağlayuben ol nigār āh eyledi
Ben senüñ kemter qaravaş[u]ñem didi
- Baña lebbeyk dimege nedir sebeb
Ey leḫāfet ma‘deni vü kân-ı edeb
- Didi aña ol şefī‘ ü’l-müznibin
- Ol habīb ü rahmeten li’l-‘ālemīn
- 100 Şevk ile ögüp ululaduñ beni
Bil qabūl itdi seni hem ol Ğanī
- Saña imān hil‘atın virdi Aḫad
Sen cinānda qalısarsın tā ebed
- Aña imān telkīn itdi ol resül
Şıdık ile imāna geldi anda ol
- 7b Uyḫusundan uyanup didi nigār
Nezrim olsun Muştafāya nem ki var
- Hem Yahūdī gördi hātun gördigin
Bildı hātunı resüle irdügin
- 105 Didi gördüm bu gice sen gördügin
Hāk-i pāyine yüzünü sürdügin
- ‘Āşık oldum ben de aña cān ile
Toldı gönüm nūr ile imān ile
- Ol resüle biz uyalum şıdık ile
Yoluna cānı qoyalım ‘aşk ile
- Hem daḫi Hākka itā‘at idelüm
Mevlūd oḫutmağı ‘ādet idelüm
- Ṭurdı anlar ‘ahdi üzre ber-qarār
Eylediler dīn-i İslām iḫtiyār
- 110 Yıldı bir kez mevlüdin eylediler
Ni‘met ile ḫalkı ḫoş toyladılar
- Mevlūde itdikleri-çün ḫürmeti
Anlara virildi imān hil‘ati
- Ger dilersen sen de ‘izzet bulasın
Mevlūde cān ile ḫürmet kılasın
- Ger bu ‘ālem ḫalkı dirse şubḫ u şām
Medḫ olunsa ḫaşre dek olmaz tamām
- 8a Ger diler iseñ bula cānuñ şafā
Vir şalavāt ber-resül-i Muştafā

- 8b **Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ulun** Resülün yâridur bunlar ey yârân
Muhtib ol anlara tutma gümânî
- 115 Yaratmağ diledi Hâk bu cihânî
Ki zâhir eyleye genc-i³¹ nihânî
Yer ile gökleri ihyâ ide Hâk
Yaratdı anda bir gevher-i rûhânî*
- 9a Muḥammed Muştafânun dostluğına
‘Arş u kürsi yaratdı âsümânî
Maḳâma kimse irmez ivmek ile
Ayağ ayağ çıkarlar nerdübânî³²
Pes ‘âlem düzilüp oldı temâmet
Uruldu Âdemün andan nişânî
- 120 Gelüp zürriyyetinden enbiyâlar
Nübüvvet ile feth itdi cihânî³³
Bulardan şoñra Allâh Muştafâya
Virüp işmarladı âhir zamânî
Kuruldı anuñ için ‘arş u kürsî
Okundu süre-i seb‘ a’l-meşânî
Ki ya‘ni Fâtiḥa ol süre-i hâş
Ki Furḳân evvelinde okur³⁴ uş nâs
Ebû Bekr oldı evvel yâr-ı şâdık
Tutup destinde miftâḥ-ı cinânî
- 125 İkinci yârî ‘Ömerdür resülün
Ri‘âyet eyledi şer‘-i ‘ayânî
Üçüncü yârî* ‘Oşmân şâh-ı Qur‘ân
Okudı cem‘ idüp açup diḥânî
Ki³⁵ dördüncü ‘Aliyyü’l-Murtaẓâdur
Viriser Kevşeri âb-ı revânî
- 9b Ḥasan ile Ḥüseyn ol nür-ı ‘ayneyn
Tutar ‘arş üstlerine säyebânî
- 130 Resülün yoluna Ḥamza vü ‘Abbâs
Olar terk itdiler baş ile cânî
İlâhî ol ḥabîbiñ Muştafâya
Bu olsun **Cismî** yarıñ armağanı
Gidüp cennet yolına anuñ ile
Gelüp tutmaya maḥşerde zebânî
Ola kim raḥm idüp kıla şefâ‘ at
Caḥîm itmeye Hâk anda maḳâmî
Dilerseñ irişe rûhuñ şafâya
Şalavât viriñ Muḥammed Muştafâya³⁶
- Der-beyân-ı Halk-ı Âdem (a.s)***
- 11a **Fâ‘ ilätun Fâ‘ ilätun Fâ‘ ilun**
- 135 Gel beri ey cân elinden diñle sen
Cânına vire şafâlar³⁷ añla sen
Âdemün halk olduğın kılam beyân
Aç gözün bu ğaflet içinden uyan
Naql idelüm bu sözi vire şafâ
Vir şalavât ber-resül-i Muştafâ
- 11b Diñle imdi Âdemi Hâk yarada
Ol Muḥammed zâhir ola arada
Biline Hâkḳıñ kemâli kudreti
Âdemün urulsardır ḥilḳatı
- 140 ‘Azra ‘ile emr ider ol dem Ḥudâ
Tâ ki vara yerden ol³⁸ toprak ala
Ol gelen toprak ile var bir işim
Anı Âdem yaradam oldur işim
-
- ³¹ genc: zât SÇ
* Vezin bir hece fazla gelmektedir.
³² 118: -SÇ.
³³ Mısra, SÇ’de şu şekildedir:
Nübüvvetle feth itdi bu cihânî.
³⁴ okur: hem HM
* HM nüshasında “yârî” kelimesinden sonra vezni
bozan “şâh-ı” kelimesi vardır.
³⁵ ki: -HM
³⁶ 134: -SÇ.
* SÇ’de böyle bir başlık yoktur.
³⁷ vire şafâlar: vir şafâlar da HM
³⁸ yerden ol: ol yirden HM

- Heybet ile ‘Azra’ıl indi yere
Tā ki Hāḡ emrin yerine getüre
- Geldi indi yire ‘Āzrā’ıl-i emīn
Ḳorḡusından yer muṡı‘ oldı hemīn
- Ḳabza urdı şarḡ u ġarb mişḡāline
Muṡṡalı‘ olmadı kimse ḡāline
- 145 Pes melekler derilüben geldiler
Ol gelen ṡoprağı balçık ḡardılar
- Muṡṡafānuḡ ṡoprağını Cebre’ıl
Ravzasından aluben oldı delīl
- İletdi Cebra’ıl ṡoprağı Hāḡ ḡatına*
‘Arz ḡıldı ḡirmetin ḡazretine
- Hāḡ buyurdı Cebre’ıle ol zamān
İlete ṡoprağı cennete hemān
- Al ḡabībim ṡoprağın git cennete
Yuyup incü gibi ġarḡ it raḡmete
- 150(12a)Cennetüñ ırmaḡlarında yudılar
Ādemüñ balçığı içre şaldılar
- Ḳardılar çün Ādemüñ balçığına
Tā ki ol nūr vara yirlü yerine
- Ḳodı kırık yıl tertīb itdi Celīl
Cān irişüp buldı devlet ol ḡalīl³⁹
- Ādeme cān gelüben buldı şafā
Berḡ urur alında nūr-ı Muṡṡafā
- Pes tamām oldı bu eczā⁴⁰ irdi cān
Oldı ol balçık kemük ü et ü ḡan
- 155 Aḡsen-i şüretde ḡıldı Hāḡ anı
Bir güzel ḡilḡatde ḡıldı ol ġanī
- Ba’z-ı ‘ilmini aña ‘arz eyledi
Ya’ni esmāsın aña farz eyledi
- Emr olup cümle melekler geldiler
- Secde idüp ‘izzet ikrām ḡıldılar
- Geldiler cümle melek in’ām ile
Secde ḡıldılar ḡamu⁴¹ ikrām ile
- Üç gün İblīs geldi maḡzün olup
Gitdi pes ol aradan mel’ün olup
- 160 Gitdi mel’ün Şeyṡān bu meclisden ol*
Hāḡ ḡabül itmedi itmeksiz ḡabül
- Ḳovalım İblīsı biz bu aradan
Vir şalavāt kıla raḡmet yaradan⁴¹
- Ādemün ol nūrı⁴² alında ḡodı
Hāḡ anı öġdi vü *kerremnā** didi
- ṡurdi alında nece gün Ādemüñ
Şoñra ḡavvā alına vardı bilüñ⁴³
- Şīt ṡoġdı nūr aña ḡıldı nüzül
Bu cihāna evvel oldı ol resül
- 165 (12b)İrdi İbrāḡıme vü İsmā’ile
Geldi ol nūr anlara envā’ ile
- Birbirinden seyr idüp geldi ki tā
Kimlere dede vü kimlere ata
- Gitdi ‘Abdümuṡṡalibe irdi nūr
ḡoş tecellī eyleyüp anda o nūr
- Pes ne ḡācet kim uzatmaḡ bu sözi
Uyara Hāḡ nevm-i ġafletden bizi⁴⁴
- İrdi ‘Abdullāha ol nūr ulaşup
Cümle ecdād alını hep ṡolaşup
- 170 Oradan irdi Emīne anaya
-
- ⁴¹ ḡamu: cümlesi HM.
* Vezin fazla gelmektedir.
⁴¹ 159-160-161: -Sḡ.
⁴² ol nūrı: nūrı ol HM.
* “And olsun ki biz Adem oġlunu şereflı kıldık...”,
İsra: 70.
⁴³ HM’de beyit şu şekildedir:
ṡurdi alında Ādemüñ nice yıl
Şoñra ḡavvā alına vardı bilüñ.
⁴⁴ HM nüshasında mısra şu şekildedir:
Her ṡa’āmuñ yerinde gerek ṡuzı.
- * Sadece HM nüshasında olan bu beytin ilk mısra vezin bakımından hatalıdır.
³⁹ 152: -Sḡ. İlk mısradaki vezin hatalı.
⁴⁰ bu eczā: eczālar HM.

- Bahre düşüp irdi o dür-dâneye
Anları devr eyleyüp nür-ı revân
Buldı yerin gitmedi andan hemân
Bu nür ol nürdur⁴⁵ görünür ravzadan⁴⁶
Berķ urur dâ'im mübârek türbeden
Ol ħabîbiñ ħürmetine⁴⁷ yâ Kerîm
Ķıl taraħħum raħmet eyle yâ Raħîm
Ger bu 'âlem ħalkı dirse şubħ u şâm
Medħ olunsa ħaşre dek olmaz tamâm
- 175 Ger diler iseñ bula cânuñ şafâ
Vir şalavât ber-resül-i Muştafa
- 13b Gel berü seyredelüm bu arayı
Ma' nî yolların bulalım arayı
Giderek ol yola tâ ki irevüz
Dost bāġı güllerini⁴⁸ direvüz
Girelüm ol gülşene bülbülü-vâr
Dilüme ħuvvet vire Perverdigâr
Muştafanuñ mevlüdin yâd idelüm
Göñlümüz taħtını âbâd idelüm
- 180 Çünki düşdi raħma ol ħayrû'l-enâm
Ol giceden bâtıl oldu her şanem
Düşdüġi yıl raħma ol ħayrû'l-beşer
Anda ol yıl ħayra döndi nice şer
Nice düşdi raħma anı diyelüm
Sizlere anı⁴⁹ beyân eyleyelüm
Atası ol serverüñ bir düş görür
Çıķdı bir nür kendüden 'arşa irür
- 14a Anı ta' bîr eyledi 'âlimleri
Bir yere cem' oldılar ne kim varı
- 185 Didi ' Abdullâha bunlar ey şafâ
Geliser senden Muħammed Muştafa
Bunlar ol dem şâd u ħürrem oldılar
Toġiser andan Muħammed bildiler
Âmineyle ol gice cem' oldılar
Ay ile gün bir araya geldiler
Şâd u ħürrem yatdı⁵⁰ bunlar ey ħoce
Muştafa da raħme düşdi ol gice
Hem Receb ayı vü Cum' a ġicesi
Raħme düşdi oldu 'âlem ħocesı
- 190 Nür irişdi pes Emîne anaya
Diñle ħatunlar derildi ħâneye
Âmine alnında nür kıldı ħarâr
Gördi anı bayı yoħsul ne ki var
Heħ Ķureyşîñ uluları irdiler
Âmine alnında nürü gördiler
Yüklü oldu Âmine ol nür ile
Gice gündüz hem-dem oldu⁵¹ ħür ile
Dört aya deġin getürdi anası
Deprenicek çok sevindi atası
- 195 Yedi ay olıcaķ işit ey ħümâm
Ana ħarnından selâm aldı imâm⁵²
- 14b Çün işitdi bunı ' Abdülmuţtalib
Şan gülistâna irişdi ' andelîb
Didi ' Abdülmuţtalib ey⁵³ pür-şafâ
Gelmelü oldu cihâna Muştafa
Pes didi oġluna ' Abdülmuţtalib
Söyledi bu sözi yanına gelüp
Tiz Medîne şehrine varġıl didi
Oġluna eşvâb alup gelgil⁵⁴ didi

⁴⁵ nürdur görünür: nür durur kim SÇ.

⁴⁶ ravzadan: türbeden HM.

⁴⁷ ħürmetine: nür-ı ħürmet SÇ.

⁴⁸ HM nüshasında "güllerini" kelimesinden sonra vezne fazla gelen "hem" sözcüġü bulunmaktadır.

⁴⁹ sizlere anı: siz erenlere SÇ.

⁵⁰ yatdı: yatdılar HM.

⁵¹ hemdem oldu: olur idi HM.

⁵² 195:-SÇ. Bu beyit konunun akışını bozmaktadır.

⁵³ ey: ol HM.

⁵⁴ gelgil: varġıl HM.

- 200 Vardı ‘ Abdullāh Medīne şehrine
Aldı eşvābını kaçd itdi döne
- Ḥasta olup ol kişi anda ölür
Va‘ de yetişüp Medīnede kalur
- Anda ölüp kalduğın işitdiler
Kureyş ehli cümlesi yas itdiler
- Eşidüp Āmine feryād eyledi
Kanlu yaşın yüze döküp ağladı
- Dede ebe cümle ağlarlar⁵⁵ idi
Görmedi oğlu yüzün dirler idi
- 205 Anası rahminde kaldı ol yetim⁵⁶
Atası öldi bulara irdi bil
- Didi ‘ Abdülmuṭṭalib Āmineye
Bu kelāmı söyledi ol anaya⁵⁷
- 15a Ağlamağı koyalum şimden girü
Sevgüñi oğluña düşür şimden girü*
- Nitekim ben sağım anı besleyem
Ben olunca eşigini bekleyem
- Kim döğünüp ağlamağda kim fiğān
Giydi bunlar yas tonını bir zamān
- 210 Her birisi yedi gün yas itdiler
Ġam-gin olup evlerine gitdiler
- Geldi ‘ Abdülmuṭṭalib Āminenüñ
Ḥoş tesellī eyledi göñlün anuñ
- Her sözünü luṭf ile söyler idi
Tā sekiz aya degin eglər idi
- Sekiz aydan şöñra gördi Āmine
Bir bölük ferişte indi evine
- Didiler kim muştuluk olsun saña
Ḥağ sevindirdi seni öñden şöña
- 215 Ol toğan oğluñ peygamber olısar
Şarḡ u ġarba mu‘ cizātı ıolısar
- Yir ü gögi toptolu nūr eyleye
Küfri yıḡup dīni ma‘ mūr eyleye
- Ger bu ‘ ālem ḡalkı dirse şubḡ u şām
Medḡ olunsa ḡaşre dek olmaz tamām⁵⁸
- 15b Ger diler iseñ bula cānuñ şafā
Vir şalavāt ber-resül-i Muştafā
- 16a Gel beri gel diñle ol cān bülbülün
‘ Āşık olup özler⁵⁹ her demde gülün
- 220 Gülistāna girelüm bülbül ġibi
Açılalım ‘ āleme bir gül ġibi
- (16b)Açalum la‘ l u güher dükkānını
Ol sa‘ ādet gevherinüñ kāmını
- Pes bu gevher gevher-i cānānidur
On sekiz biñ ‘ ālemiñ sulṭānidur
- Müşterīye şataram ben bu güheri
Buña müşterī olan gelsün beri⁶⁰
- Her ki ‘ āşıḡdır resüle cān ile
Hem-dem ola dün ü gün imān ile
- 225 Bir nice ‘ āşıḡ derilüp geleler
Kim bu gevher ma‘ denini bulalar⁶¹
- Her biri bir gevher alup gideler
Cümle varlıklarını unudalar
- Kimi şādık kimisi ‘ āşıḡ gide
Kimisi ol servere ma‘ şük gide*
- Her birine yetiše bir dürlü ḡāl
Ḡalmaya hiç ortada bir ḡil ü ḡāl
- Diñle imdi nice toğdı Muştafā
Ol toğıcaḡ ṭoldı ‘ ālem pür-şafā

⁵⁵ cümle ağlarlar: cümlesi ağlar HM.

⁵⁶ bil: yetim HM. Kafiye bozulmasına karşın vezne göre doğru olan seçim budur.

⁵⁷ anaya: neneye HM.

* Mısrada vezin fazla gelmektedir.

⁵⁸ 217-218: -HM.

⁵⁹ özler: gözler HM.

⁶⁰ 223: -SÇ:

⁶¹ 225: -HM

* HM’de beyitteki”gide” refifleri mevcut değildir.

- 230 Ol Muḥammed Aḥmed ü Maḥmūd⁶² durur
Nūr-ı Ḥaḫdur ‘āleme maḥbūb durur
- Ḥaḫ Ta‘āla ögdi Ḳur’ānda⁶³ anı
Sevdi aña ümmet eyledi seni
- Ol Muḥammeddür ki Ḥaḫḫuñ sevdügi
Ol durur Ḳur’ānda añup ögdügi
- 17a Anı kim Ḥaḫ ḫazreti ögmüş ola
Kim ola kim vaşf idebilmiş ola
- Ger midād olsa deñizler ne ki var
Cümle ‘ālem kātib olsalar ey yār
- 235 Biñde bir bölücegi vaşf olmaya
Yazmağa ḫalem daḫi ‘āciz ola
- Ḥaḫ ‘ināyet kıılır ise biz daḫi
Medḫ idevüz diñleyesiz siz daḫi
- Ol ḫabībiñ medḫini kıılam beyān
Söylene bu naḫmımız⁶⁴ dilde ‘ayān
- Bu daḫi mevlūd-u peygamber ola
Meşhūr ola ‘ālem içinde ḫola⁶⁵
- Umaram server bizi yarın bula
Gel berü derviş deye elim ala
- 240 Ḳaldıra luḫf ide biz düşmişleri⁶⁶
Yevm-i maḫşer cümle yol ezmişleri
- Hem şefā‘ at eyleye ol gün bize
İlede dostlar bölüğine dize
- Daḫi şunlar cem‘ olup diñler idi
Gözlerinden yaş döküp iñler idi
- Yevm-i maḫşerde derilüp varalar
Ol livā‘ı’l-ḫamd ḫatında⁶⁷ ḫuralar
- 17b Muştafānuñ ḫürmetiyçün ol ḫulları
- Raḫmet idüp yarlıgağıl anları
- 245 Hem daḫi şol **Cismî** bendeñi bile
Gönderesin anlarıñ ile⁶⁸ vara
- Ol ḫabībiñ ḫürmetine sen anı
Dostlarıñla ḫaşr idesin yā Ğanī
- Yā ilāḫī dilerem senden gine
Ḥatm idesin şon nefes imān ile⁶⁹
- Biz bu fānī dünyāyı terk idevüz
Fānī dünyādan beḫāya gidevüz
- Ḥayr ile ḫatm idesin bu cānımız
Şaḫlayasın şon nefes imānımız
- 250 Yarın anda ‘arz-ı maḫşer olıcaḫ
Nice dostlar saña vuşlat bulıcaḫ
- Ḳıl ‘ināyet ol za‘ıf bī-çāreye
Dostlarıñla cem‘ it⁷⁰ bir araya
- Ger bu ‘ālem ḫalkı dirse şubḫ u şām
Medḫ olunsa ḫaşre dek olmaz tamām
- Ger diler iseñ bula cānuñ şafā
Vir şalavāt ber-resül-i Muştafā
- Mefā‘ılün Mefā‘ılün Fe‘ülün***
- Muḥammed gelmelü oldı cihāna
Gelüp mürsel ola aḫir zamāna
- 255 Ḥolısar ümmeti şarḫa vü ğarba
Olar bil bağlaya ehl-i** imāna
- Sevinmek oldı ‘ālem Aḫmed içün
Şafālar irdi cümle mü’mināna

⁶² Aḫmed ü Maḥmūd: Maḥmūd u Aḫmed HM.

⁶³ ögdi Ḳur’ānda: Ḳur’ānda ögdi HM.

⁶⁴ bu naḫmımız: manzūmumuz HM.

⁶⁵ içinde ḫola: içine baḫa HM.

⁶⁶ düşmişleri: dervişleri HM.

⁶⁷ ḫatında: altında HM.

⁶⁸ anlarıñ ile: anlarıñla bile HM.

⁶⁹ Misra HM’de şu şekildedir:

Ḥatm olıcaḫ yüzümüz saña döne.

⁷⁰ it: eyle SÇ.

* Bu kaside; SÇ nüshasında bundan önceki bölümlerde,

9b-10a varaklarında yer almaktadır.

** Bu kelimeden önce vezne fazla gelen “cümle” sözcüğü bulunmaktadır.

- Maķāmında tūrurken Cebre ʔile
Nidā itdi Hāķ⁷¹ ol peyk-i lisāna
- Yetiř Firdevs-i a ʕ lā cennetüme
Beřaret ile var hūr u cināna
- Hābībim Muřtafā ʔoĝsa gerekdür
Bezenüp zīnet* olsun řādīmāna
- 260 Yaķın oldu Muħammed ʔoĝmasına
ʕ Alāmetler belürdi ol niřāna
- (10a)Hūriler geldi cennetden anuñçün
Tūrurp ĥidmetler ide ĥādīmāne
- Beřaret oldu vaĥř ile tıyūra
Feraĥ oldu ķamüsü řādīķāne
- Kerem ıssı kerem luťf⁷² it bulavuz
Hābībiñ Muřtafāyı ʕ ārifāne
- İlāhī dilerem senden ki yarın
Aluben elimi⁷³ atma yabana
- 265 Hābībiñ Muřtafāniñ ĥürmetiçün
Naźar ķıl ķullarına řākirāne
- Muħammeddür ki ol ĥatmü'n-nebīdür
řalāt eyle aña sen ʕ āřıķāne⁷⁴
**Ger bu ʕ ālem ĥalkı dirse řubĥ u řām
Medĥ olunsa ĥařre dek olmaz tamām**
- Ger diler iseñ bula cānuñ řafā**
Vir řalavāt ber-resül-i Muřtafā
- Fī Zuhūri'n-Nebī (S.A.V)**
- 17b Eřid imdi nice ʔoĝdı Muřtafā
Ya nicesi virdi dūnyāya řafā
- 270 Ol ĥābīb-i Hāķ [u] faĥr-ı enbiyā
- Vir řalavāt bulasın andan vefā
- Ol ĥābībiñ ʔoĝduĝun yād idelüm
Göñlüni mü ʔminleriñ řād idelüm
- 18a Çün tamām oldu ʔoķuz ay bildiler
Cennet içinden ĥūriler geldiler
- Ol Rebī ʕ ü'l-evvelün ay nicesi⁷⁵
ʔoĝmuş idi on ikinci gicesi
- Ol gice kim anadan ʔoĝdı resül⁷⁶
Gitdi zülmet oldu ʕ ālem pür-uřül
- 275 Anesi ol gice ĥalvetde idi⁷⁷
Oĝlunuñ ʔoĝacaĝıñ bilmiş⁷⁸ idi
- Yalıñız ķaldı o⁷⁹ ĥatun ol gice
Ol gice ne oldu diñle ey ĥoce
- Gözlerinden perde gitdi çün⁸⁰ anuñ
řıdķ ile diñleriseñ uyar cānuñ
- Āmine eydür çü ķaldım yalıñız
Ol Muħammed ʔoĝmasına ʔıtdı yüz
- Evimün ĥıble dīvāri yarılıp
Baña üç hūrī ʕ ayān oldu gelüp
- 280 Anları göricegez⁸¹ ķaldım řaña
Yanıma gelüp bular didi baña
- Ķorķma bizden ĥizmetine gelmişüz
Hūrilerüz oĝluñ için olmuşuz
- Anı işidüp feraĥ oldu içim
Göñlüm anda řu diledi bir içim
- 18b İllā şabr itdüm olara dimedüm
Ķayrı ķayda dūřdı cānım tınmadım

⁷¹ Hāķ: -HM.

* Bu kelimeden sonra vezne fazla gelen "için" sözcüğü bulunmaktadır.

⁷² luťf: -HM.

⁷³ elimi: elini HM.

⁷⁴ HM'de mısra şu şekildedir:

řalavāt virsen aña ʕ āřıķāne.

** Bu başlık SÇ nüshasında mevcut değildir.

⁷⁵ ay nicesi: bir gicesi HM.

⁷⁶ HM'de mısra şu şekildedir:

Ol gice kim anda doğdı ol resül

⁷⁷ HM'de mısra şu şekildedir:

Anesi ol ĥalvet gice ol didi.

⁷⁸ ʔoĝacaĝıñ bilmiş idi: ʔoĝacaĝımı bildirdi HM.

⁷⁹ o: -HM.

⁸⁰ gitdi çün: getirüldi HM.

⁸¹ göricegez: göricecek HM.

	Şazılık düşdi bu gönüm evine Añladım bunu ki cânım sevine	Didi kim gözden giderin ğafleti Bu gice toğan ⁸⁹ Muhammed ħazreti
285	Dağı gördüm üç ‘alem gökden gelür Her birisi bir araya dikilür	Âmine eydür Muhammed Muştafâ Pes vücûda gelicek buldum şafâ
	Birisini dikkiler şarka anuñ Hem ⁸² birisiñ dikkiler garba anuñ	300 Andan irdi dört ħürî ğâyet ulu Yüzleri nür ile evim toptolu
	Bir ‘alem dağı getürdiler olar Ka‘be üstüne anı da dikkiler	Geldi bunlar tûrdı dördi dört yaña Bir içim şu virdiler ol dem baña
	Ol gice gördi buları ⁸³ Âmine Bir’ki ħatunlar da geldi evine	İçdim ammâ şanasın kând-ı nebât Südden aq kardan şovuk buldum ħayât
	Ol ħatunlar üç neferdi geldiler Tâye olup aña ħizmet kıldılar	Gine gördüm bir bölük kuşlar tûrur Birisi kalķup baña karşu yürür
290	Biri Sâre ana idi ol cânuñ ⁸⁴ Birisi de ħazret-i Meryem anuñ	Geldi ol kuş şığadı arķam benim Küllî nûra batdı bu cânım benim
	Birisi de Âsiye ħatun idi Ĥizmet için Ĥaķ aña gönderdi(y)di ⁸⁵	305 (19b)Ol kuş arķam şığayup buldum şafâ Toğdı ol sâ‘at Muhammed Muştafâ
	Âmineyle ol gice kaldılar olar ⁸⁶ Ol gice anlar neler gördi neler	(21a)Toğdı ol sâ‘atde ol sulţân-ı dîn* Nûra ğarķ oldı semâvât u zemîn
	Gelmelü oldı Muhammed ħazreti Tiz irişdi ħüriler cem‘iyyeti	Yaradılmış cümle oldı şâdimân Ĝam gidüp ‘âlem yeñiden buldı cân Cümle zerrât-i cihân idüp şadâ Çaĝrışuben didiler kim merĥabâ
19a	Her birinüñ ellerinde ħülleler Toğduĝı dem Muştafâyı ⁸⁷ şaralar	Merĥabâ ey ‘âlî sulţân merĥabâ Merĥabâ ey kân-ı ‘irfân merĥabâ
295	Döşediler sündüs-i aĝzar hemîn Böyle idi emr-i Rabbi’l-‘âlemîn	310 Merĥabâ ey sırr-ı Furķân merĥabâ Merĥabâ ey derde dermân merĥabâ
	Cebre ‘ile Ĥaķ nidâ itdi yine ‘Arş altından gelüp ol yire ine	Merĥabâ ey cân-ı bâķî merĥabâ Merĥabâ ey ‘uşşâķ-ı sâķî merĥabâ
	Ol muķarrab indi çağırdı yere Vaĥy ⁸⁸ irişdi bâţına vü zâhire	Merĥabâ ey ķurretü’l-‘ayn-i Ĥalîl Merĥabâ ey ħâş-ı maĥbûb-ı Celîl

⁸² hem: -HM⁸³ gördi buları: bunları gördi HM.⁸⁴ cânuñ: ħatunuñ HM.⁸⁵ gönderdidi: göndermişdi SÇ.⁸⁶ kaldılar olar: kaldı anlar. Beyitte vezin fazla gelmektedir.⁸⁷ Muştafâyı: Muştafâyâ HM.⁸⁸ vaĥy: dağı HM.⁸⁹ toğan: toĝar HM

* Bu beyitten itibaren başlayan 13 beyitlik “merhaba” bölümü HM’de yer almamaktadır.

- Merhabā ey cümleñüñ maqşūdı sen
Merhabā ey hālīkuñ maḥmūdı sen
- Merhabā ey māh-ı ḥurşīd-i Ḥudā
Merhabā ey Ḥaḫdan olmayan cüdā
- 315 Merhabā ey raḥmeten li'l-‘ālemīn
Merhabā sensin şeft‘ a’l-müzñibīn
- Ey cemāli gün yüzi bedr-i münīr
Ey kamu düşmişlere sen deste-gīr
- 21b Ey gönüller derdinüñ dermāni sen
Ey yaradılmışlarıñ sultāni sen
- Ey risālet tahtınıñ sen ḥātemi
Ey nübüvvet mührinüñ sen ḥātemi
- Ol ḥabībiñ fazlını zikr idelüm
Ümmet olduğumuza şükr idelüm
- 320 Tayyib ü zāhir olup faḫr-ı cihān
Geldi dünyāya qadem başdı hemān
- Nūr olup çıqdı bu dünyā yüzüne
‘Arş yüzüñ sürdi ayağı tozuna
- Ol gice kim geldi dünyāya⁹⁰ resūl
Ana raḥminden çıqup itdi nüzūl
- Ṭoğduğı dem raḥmeten li'l-‘ālemīn
Ümmetini diledi Ḥaḫdan hemīn.⁹¹
Şād oluben geldi ğilmān u ḥūrī
Görmek için Muştafāyı her biri
- 325 Cebre’īl geldi vü aldı aradan⁹²
Zīrā emr itmişdi öyle⁹³ yaradan
- Hūrīler her biri bir ḥizmet ider
Gel bu yaña anesini gör n’ider⁹⁴
- Ol gice irdi bulara vecd-i ḥāl
Ṭurdılar uyqudan uyanur mişāl
- 22a Anesi gördi ḥūrīler cem‘i yok
Muştafāyı bulmadı āh itdi çok
- Tiz melekler Aḫmedi getürdiler
Anesinüñ ḫatına yetürdiler
- 330 Ḥasret ile baḫar iken anesi
Gördi secde itmiş ol dūr-dānesi
- Kendüyi bildirmek için ol Ğanī
‘Āleme şaldı vü gönderdi anı
- Bu durur ol ümmet için ağlayan
Ümmetini yarın anda şaklayan
- Bu durur ol *ḳābe ḳavseyne** iren
Şüphesiz Ḥaḫkuñ cemālini gören
- Budur ol her kim ṭatarsa sünnetin
Gösteriser Ḥaḫ dīzārīñ cennetiñ
- 335 Bu durur ol⁹⁵ şeft‘-i yevmi’l-ḳıyām
Öñlerine düşüben olan imām
- Ger bu ‘ālem ḫalkı dirse şubḫ u şām
Medḫ olunsa ḫaşre dek olmaz tamām⁹⁶**
- Ger diler iseñ bula cānuñ ḫayāt
Muştafānuñ rūḫına diñ eş-şalāt**
- Ṭoğdı Muḫammed Emine anadan
Ka‘be(y)i pāk eyledi büt-ḫāneden
- 340 Ol gice esdi nesīmiñ bādı hem
Cümle ‘ālem şād olup ḫalması ḡam
- Mekke şehri nūr ile ṭoldı hemān
Nūra ḡarḫ oldı kamu pīr ü civān
- Muştafānuñ ceddı ‘Abdülmüttalib
Ol giceden ne ḫaber virdi gelüp
- ⁹⁰ geldi dünyāya: dünyāya geldi HM.
⁹¹ SÇ’de mısra şu şekildedir:
Nūr ile ṭoldı semāvāt ü zemīn
⁹² HM’de mısra şu şekildedir:
Geldi Cebra’īl anı aldı aradan
⁹³ emr itmişdi öyle: emīr itmiş idi HM
⁹⁴ SÇ’de mısra şu şekildedir:
Gel buña kim anası gör ne ider
- ⁹⁵ bu durur ol: budur olan HM
⁹⁶ 336-337: -SÇ

- 22b Didi kim ben Ka' beye varmış idim
Kapu açup içerü girmiş idim
- Nāgehān oldu bir ulu zelzele
Kelīsalar yıkılıp oldu velvele*
- Daḡı gördüm putları düşmüş yüzün
Anı gören devşiremez kendüzün
- 345 Ol gice oldu kelīsālar ḡarāb
Düpdüz olup yerleri oldu türāb⁹⁷
- Ḳaldım ol ḡayret içinde bir zamān
Başıma devşirdüm 'aqlumı hemān
- Bir ün irişdi ḡulaḡıma benüm
Anı işidüp şafā buldı cānım
- Ol nidāyı işidüp buldum şafā
Didiler toḡdı Muḡammed Muştafā
- Bildim andan oḡlum oḡlun toḡduḡun
'Ālem üzre raḡmet-i Ḥaḡ yağduḡun⁹⁸
- 350 Āminenüñ evine oldum revān
Oḡlum oḡlunuñ yüzün gördüm hemān
- Ol Mecūsiler ki** ḡapardı oda
Söyünüp yoḡ oldu ol demde o da
- 23a Sāve bahri yire geḡdi ḡalmanı
Kimse anuñ ḡaḡresini bulmanı
- Cümle kāfir pādīşāhı düşdiler
Putları bāḡıl oluben şaşdılar
- Daḡı şol şeyḡānı gör kim n'eyledi
Cümle ḡavmini ḡaḡrup söyledi
- 355 Bir 'alāmet oldu şimdi nāgehān
Başıma yıkıldı şandıñ āsümān
- Tiz ḡaber virüñ baña siz bu gice
Ne olupdur neye irdi iş nice
- İblīsīñ oḡlanları aradılar
Berr ü bahri ol gice ḡaradılar
- Arayuraḡ Mekkeye irdi bular
Mekke(y)i cümle ḡuşatmışlar olar⁹⁹
- Ol melekler söyleşürler zevḡ ile
Faḡr-ı 'ālem toḡdı deyüp şevḡ ile
- Atalarına gelüp irdi bular¹⁰⁰
Ne ki gördiler beyān eylediler
- 360 İblīs ol dem şaḡu şaḡup ağladı
Yüregin miḡnet odıyla ḡaḡladı
- Ol Muḡammed geldi dünyāyı tutar
Mu' cizātıyla¹⁰¹ bize otlar atar
- 23b Hem didi biz ḡamdan āzād olmazız
Ümmetin azdırmaḡa yol bulmazız
- Dā'imā düşmānı Ḥaḡḡuñ ağlasun
Yüregin nār-ı cehennem ḡaḡlasun
- Dostlarını serverüñ Ḥaḡ şaşlasun
Şerr-i İblīsten imānın beklesün
- 365 Ger bu 'ālem ḡalkı dirse şubḡ u şām
Medḡ olunsa ḡaşre dek olmaz tamām
- Ger diler iseñ bula cānuñ şafā
Vir şalavāt ber-resül-i Muştafā
- 24b **Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün**
- Muḡammeddür yirüñ göḡüñ ḡerāḡı
Anuñ firdevs-i a' lādur ḡurāḡı
- Ḳü Mekke ḡavmi baḡdılar yüzüne
Dedesi oḡşayup aldı dizine
- Muḡammeddür adı yerde o şāhıñ
Dine şānında *erselnāk** o māhıñ¹⁰²

* Mısrada vezin bir hece fazla gelmektedir.

⁹⁷ türāb: ḡarāb HM.⁹⁸ yağduḡun: yaratduḡun HM.^{**} Her iki nüshada da vezni bozacak şekilde "kim" şeklindedir.⁹⁹ olar: bular HM.¹⁰⁰ gelüp irdi: irüp geldi HM¹⁰¹ mu' cizātıyla bize: mu' cizātı yire HM

* "seni gönderdik..." K. Kerim'in muhtelif surelerinde geḡen bir ibare.

370 Anası bir'ki gün emzirdi anı
Bulun bir dāye emzirsin o cānı

Didiler t̄āye gerek bulun imdi
Nice hatun gelūben red olundu

Birininūñ sūdün itmedi imsāk
Taḥayyürdeyken irdi ol özi pāk

Adı Ḥalīme idi irdi anda
Anı red itmedi emdi o demde

375(25a)Muḥammedi Ḥalīme aldı gitdi
Dün ü gün emzirüp hem ḥizmet¹⁰³ itdi

Büyür pes günde bir aylık kadar ol
Çemen çayır olurdu basdığı yol

Emerdi dāyesini ol arı cān
Yoğ idi bevli olmazdı perīṣān

Kaçan kim bevle ḥācet olsa(y)dı yer
İki yarılıp örterdi anı yer

İnüp gökden beşigin öğredi ay
Güneş didi benden öğrendiñ ey**

380 Ḥalīme besler idi dün ü gün anı
Teni içre ol idi özge cānı

Ḥalīme dāyenūñ evlādı geldi
Dilek idüp resūli bunlar¹⁰⁴ aldı

Muḥammedi bize vir¹⁰⁵ bile gitsün
Koyun kuzı bizimle bile gütsün
O gün gitdi koyuna gine geldi
Güzellenmiş koyunlar südlü geldi¹⁰⁶

Gine yarındası gitdi koyuna
Olarla üns tutup girmez oyuna

385 Hemānā kendi efkārında idi

Ḥudāya fikr ü ezkārında idi*

Bulara¹⁰⁷ anda iki kişi irdi
Muḥammedi tutup gögsünü yardı**

(25b)Çıkardı bir uyuşmuş kanı anda
Didi kim ḥazz-ı şeytān var bunda

Bir ibriḳ aldı cennetden gül-ābī
Bir altun taşta koydılar ol ābı

Resūlūñ yüregın anlar yudılar
Zafer bulmaya¹⁰⁸ hiç Şeytān didiler

390 Kōdılar yüregın yine¹⁰⁹ yerine
Şu'ūd itdi olar yerlü yerine

Gelüp oğlanlar anasına irdi
Muḥammedden bu irḥāṣatı gördi¹¹⁰

Koyunı otlağa¹¹¹ şalup oturdı¹¹²
Yemege ortaya etmek getürdük
Çıkageldi iki heybetlü ādem
Muḥammedi tutarlar pes hemān dem

Kimesne¹¹³ görmemişdür iki kişi
İñen heybetlülerdi her birisi

395 Gelüp kardaşıma anlar yapışdı
Şunu gördük hemān bir yere üşdi

Yüregın yarup atdılar yabana
Sebeb olduḳ bu gün bir ulu kana

Ḥalīme bu sözi çünkim işitdi
O dem āh eyleyüp arayı gitdi

26a Ḥalīme ağlayup tağlar gezerdi*

* HM'de mısra, bir sonraki beytin ilk mısraıyla yer değiştirmiş.

¹⁰⁷ bulara: bunlara HM.

** HM nüshasında bu beyitten sonra akışı bozan şu beyit vardır: Anası karnında kaldı ol yetim Atası bunlara irdi na'ım

¹⁰⁸ bulmaya: bulmadı HM.

¹⁰⁹ yüregın yine: yine yüregın HM.

¹¹⁰ irḥāṣatı gördi: mu' cizeleri iyitdi HM.

¹¹¹ otlağa: otlamağa HM

¹¹² oturdıḳ: tırdıḳ HM.

¹¹³ kimesne: kimsce SÇ.

¹⁰² māhiñ: şāhiñ HM

¹⁰³ hem ḥizmet: ḥizmetler HM.

** SÇ nüshasında yer almayan bu beyit vezin bakımından hatalıdır.

¹⁰⁴ resūli bunlar: bunlar resūli HM.

¹⁰⁵ bize vir: vir bize HM.

¹⁰⁶ geldi: oldı HM.

Arayup tağ u sahrâyı süzerdi	İrişdi yaşa Aḥmed on iki yıl
Gezerken tüş olup buldı vefâyı Alup bağına başdı Muştafâyı	Ki ḥalka ḥulḳ ile ol ¹¹⁷ söyler idi Ḳamusın luṭf ile ol toylar idi
400 Çü gördi şağdur anı ölmemişdür Mübârek beñzi gül-veş şolmamışdur	Cemîc -i c' ömri içre itmedi kin Ṭutarlardı ḳamu c' âlem didügin
Ḥalîme didi şükr olsun ilâhıma** Muḥammed şağ esen girdi elüme	415 Kimesneyle ¹¹⁸ ebed lağv itmez idi Oturup lehv ile lu' b itmez idi ¹¹⁹
Anı el-ḳışşa iletdi anasına*** Anası daḫi virdi dedesine	Anı Ḥaḳ c' âleme raḥmet viribidi Ḳıyâmetde şefîc' u'l-müzni bîndi
Bularıñ geldi tâci başlarınıñ Ṭoyurdu ḳarnı cümle açlarınıñ	İrişdi ol hilâl on dört yaşına Giyerdi tâc-ı <i>levlâki</i> ** başına
Ḳaçan kim altı yaşa irdi Aḥmed Anası öldi öksüz ḳaldı Aḥmed	Bir aḳ bulut başı üzre ṭururdu Cemîc -i yaradılmış hep görürdi
405 Yetîm idi velî dürr-i yetîmdi Ḳamu ḥalkıñ içinde müstaḳîmdi	Güneş ıssısına gölge olurdu Nereye ¹²⁰ varsa üstünde ṭururdu
Dedesi besler idi dün gün anı Ḳomuşdı yoluna başıyla cânı	420(27a)Risâlet nûrı alında ṭururdu Ḳarañu gicede şu' le virürdi Ger bu c' âlem ḥalkı dirse şubḫ u şâm Medḫ olunsa ḥaşre dek olmaz tamâm
Sekiz yaşına iricek dedesi Anıñ da gitdi dünyâdan ğıdâsı Dedesi öldi Ebü Ṭâlib aldı Yetîm olup anıñla bile ḳaldı	Ger diler iseñ bula cânıñ şafâ Vir şalavât ber-resûl-î Muştafâ
26b Atasıyla anadan ayrı düşdi Ki bir dürdi ¹¹⁴ şadefden taşra ¹¹⁵ düşdi	27b Mî'râc-ı Muhammed (S.A.V)* İşid imdi Muştafâ mi' râcını Nice urundı sa' âdet tâcını
410 Anası bir gönül ḳurdı mişâli Ki Kindî ibrişimi ḳaldı ḥâlî*	Hem aña Allâh nice luṭf eyledi Ya nice raḥmet ḥüniyle ṭoyladı
Hümâ ḳuşı yumurṭadan ki çıḳdı O yumurṭa hümâdan ¹¹⁶ ḥâlî ḳaldı	425(28a)Göklere hem nice seyrân ḳıldı ol Ḥaḳ Ta' âlâ ḥazretine buldı yol ¹²²
Ebu Ṭâlib ile oldu nice yıl	

* HM'de Bundan sonraki 11 beyit yoktur.

** Vezin bir hece fazla gelmektedir.

*** Vezin bir hece fazla gelmektedir.

¹¹⁴ dürdi: dürlü HM.¹¹⁵ taşra: ayru HM.

* HM'de bu mısraın yerine sonraki beytin ikinci mısraı mevcuttur.

¹¹⁶ hümâdan: hemân SÇ.¹¹⁷ ḥulḳ ile ol: ol ḥulḳ ile HM.¹¹⁸ kimesneyle: kimse ile HM.¹¹⁹ HM'de mısra şu şekildedir:

Oturup kimse ile lehv-i lu' b itmez idi.

** "Sen olmasaydın (felekleri yaratmazdım)" Kudsî Hadis.

¹²⁰ nereye: ne yire HM.

* Bu başlık SÇ nüshasında bulunmamaktadır.

- Bir düşenbe gicesi taḥkīk haber
Leyle-i Qadr idi ol gice meger¹²¹
- Yatsunuñ farzını kıluben uyurdu
Diñle gör Haḫ Cebre ʔile ne didi
- Didi tesbīḥ eyleme ya Cebre ʔil
Hem didi Azrā ʔile cān almaḡıl
- Qorḡdı Cebra ʔil didi kim ya ilāh
Ol kıyāmeti qopar ey pādişāh
- 430 Didi Haḫ Cebra ʔile ol gice ṭur
Cennete varup Burāḫ al tiz getür
- Ol ḡabībūme ilet binsün anı
ʔ Arşımı seyr eylesün görsün beni
- Nice sır vardır aña direm¹²³ hemīn
Bu arada kimse sıḡmaz ey emīn
- Cebra ʔil aldı Burāḫı¹²⁴ ol zamān
Tā cenāb-ı Aḡmede gedi hemān
- Didi yā Aḡmed icāzet var mıdur
İçerü girmege işāret var mıdur¹²⁵
- 435 Haḫ selām itdi saña yā Muştafā
Kim mübārek ḡāṭırınñ olsun şafā
- Didi kim gelsün qonaqlaram anı
ʔ Arşımı seyr eylesün görsün beni
- Hem daḡı getürmişem bile Burāḫ
Da ʔ vet-i Raḡmāndur eyle yaraḫ¹²⁶
- Bir Burāḫ gönderdi nürdan ey şafā
Qatı rāziyam ki gelsün Muştafā
- Gel gidelüm göklere yā Muştafā
Muntāzırdur saña aşḡāb-ı şafā
- 440 İşbu gice bir gicedür* yā emīn
Olısar ʔayne ʔl-yaḡın ḡaḫḫa ʔl-yaḡın
- 28b Hep ḡicābı götürür bu gice Haḫ
Hem cemālin gösterür bu gice Haḫ
- Bu gicede olısdur ʔ izz ü nāz
Bu gice zāhir olur her gizlü rāz¹²⁷
- Sekiz uçmaḡıñ qapusın açdılar
Yoluna raḡmet şuyunu şaçdılar
- Ṭur yerinden sen ey şehriyār
Bu Burāḫa ʔ aşḡ ile ol süvār¹²⁸
- 445 Cebre ʔil ṭıtdı rikābını hemān
Cūşa geldi cümle kevn ile mekān
- Gök yüzünden anda indi çok melek
Çarḡa girdi şād olup qamu felek
- Bindi ʔ izzet ile¹²⁹ ol şāh-ı cihān
Açdı perrini Burāḫ uçdı hemān
- Yola girüp Qudse oldılar revān
Az vaḡitde¹³⁰ Qudse irdiler hemān
Cebre ʔil dir yā Muḡammed bunda in
Kim mübārek ayaḡın öpsün zemīn
- 450 Bu maḡāmda iki rek ʔ at kııl namāz
Dile Haḫdan ümmetiñ eyle niyāz
- Cebre ʔil baḡladı Burāḫı tamām¹³¹
Geçdi imāmet¹³² eyledi Aḡmed hemān*
- Çün tamām itdi şalāṭı ol imām
Luṭf ile ḡoş anlara virdi selām
- Enbiyā ervāḡı didiler tamām
Reh-nümā olduñ bize sen hem imām

¹²² 425-426-427: -SÇ.

¹²¹ HM'de şu beyit bulunmaktadır:

Bir gice işneyn gicesinde ol resül
Ümmehānı evinde kıldı nüzül

¹²³ direm: dirven HM

¹²⁴ aldı Burāḫı: Burāḫı aldı HM.

¹²⁵ 434: -SÇ. Vezin fazla gelmektedir.

¹²⁶ 437: -SÇ

* HM'de arada vezni bozan "ki" sözcüğü vardır.

¹²⁷ rāz: nāz HM.

¹²⁸ 444, 445: -SÇ

¹²⁹ ʔ izzet ile: ʔ izzetle hem HM

¹³⁰ az vaḡitde: bir nefesde HM.

¹³¹ HM'de mısra şu şekildedir:

Oḡıdı anda ezān Cibril-i Emīn

¹³² imāmet: imāmlık HM.

* Mısrada vezin bir hece fazla gelmektedir.

Çünkü şahrâ taşına başdı kadem Taş deprendi kadem başduğı dem ¹³³	Didi ol vaqt Cebre ʔil ey ¹³⁹ bedr-i tām Cümleye Hâk taʕ yîn itdi bir maḳām
455(29a) Gördi şahrâ üzerinde ol ʕ ayān Ucu gökde kurulmuş bir nerdübān ¹³⁴	Bundan öte ger başarşam bir kadem Yanaram başdan ayağa ben ne kim ¹⁴⁰
Nerdübāndan göge kıldılar ʕ urūc Tā ki seyrān ide eflāk-i burūc	Çün irişdi Aḫmede ¹⁴¹ bu hoş ḫiṭāb Oldı anuñ ¹⁴² göñli ol dem müsteṭāb
İrdi evvelki göge ḫayrūʔl-enām ¹³⁵ Çoḳ ʕ acāyib gördi anda ol hümām	470 Hâk aña ol dem ¹⁴³ tecellî eyledi Luṭf idüp añı tesellî eyledi
Ol gök ehli cümle karşı geldiler ʕ İzzet ü taʕ zīm ikrām itdiler	Burḳaʕ ı getürdi yüzünden anuñ Perde(y)i giderdi yüzünden anuñ ¹⁴⁴
Didiler sulṭān seniñdür bu gice Ḥalvet-i cānān seniñdür bu gice ¹³⁶	Çün resūl buldı Allāhdan vişāl Hâk Taʕ ālā gösterdi aña cemāl*
460 Her ḫācet dileriseñ maḳbūldür Cümle maḳşūduñ seniñ maḳşūldur	29bYā Muḫammed vir naşīḫat ümmete Saʕ y ideler kim gireler cennete Līk anlar ḳulluğı ḡayra ḳılır Baña ḳulluḳ ḳılmaḳ üzre mest olur ¹⁴⁵
Her göge kim irdi ¹³⁷ ol ḫayrūʔl-enām Ol gök ehli kıldılar iʕ zāz-ı tām	475 Ben yaratdum ṭamuyı kāfir gire Saʕ y ider bunlar ki kendiler gire
Geçdi anlardan idüp Hâḳḳa şenā Muştafā sidreye vardı müntehā**	ʕ Ayn-ı zātım maḫzarı kıldım seni Seni görenler hemān görür beni
Sidreye vardıkda şāh-ı enbiyā Hep melekler aña itdi iḳtidā ¹³⁸	Sende ḳodım her kemālim āşikār Hep seniñdür bil ki senin ne ki var
Anlara anda ḫabīb oldı imām Hep melekler aña uydı tamām	Ümmetüñ küllisine yā Ḥabīb Raḫmet itdüm cennetüm ḳıldım naşīb
465 Sidreden çün geçmek istedi Resūl Ḳaldı anda Cebre ʔil olup melūl	İlet anlara elli vaḳit namāz*
Gel gidelüm tenhā ḳoma sen beni Ḳanı dostluḳ ḳanı yoldaşlık ḳanı	

¹³³ 454: -SÇ

¹³⁴ HM'de mısra şu şekildedir:

Uc gökde nürdan bir nerdübān

¹³⁵ ḫayrūʔl-enām: çün imām HM.

¹³⁶ 459, 460: -SÇ

¹³⁷ kim irdi: irdi kim HM

** HM nüshasında bir sonraki beyitten önce akışı bozan

şu beyit bulunmaktadır:

Ger dilerseñ bulasız otdan necāt

ʕ Aşḳ ile derd ile eydün eş-şalāt

¹³⁸ 463, 464: -SÇ

¹³⁹ ey: ol HM.

¹⁴⁰ 468: -SÇ

¹⁴¹ irişdi Aḫmede: Aḫmede irişdi

¹⁴² anuñ: -HM.

¹⁴³ dem: vaḳt HM.

¹⁴⁴ 471, 472: -SÇ

* Beyitte vezin eksik grlmektedir. HM nüshasında bir sonraki beyitten önce akışı bozan şu beyit bulunmaktadır:

Ger dilerseñ bulasız otdan necāt

ʕ Aşḳ ile derd ile eydün eş-şalāt

¹⁴⁵ 474-475-476-477-478: -SÇ

* Bu haliyle vezni bozuk olan mısra HM'de şu şekildedir:

Armağan ilet anlara elli vaḳt-i namāz

- Anı kılip baña itsünler niyâz
- 480 Bu namâz kim anlara mi' râc durur¹⁴⁶
Başlarına ol sa' âdet tâc durur
- Ol namâzı diledi şâh-ı cihân
Ümmete çoğdur didi yâ müste'ân
- Diledi beş vakte indirdi resûl
Hağ katında dilegi oldu kabûl
- Didi kim Hağ yâ Muhammed ben
seni¹⁴⁷
Bilürem görmege toymazsın beni
- Yâ Muhammed yine menzîlüne var
Ümmetüñi nevm-i gâfletden uyar
- 485 Hağkuñ emri birle çün¹⁴⁸ sidreye ol
Geldi şahrâ üstüne kıldı nüzûl
- Cebre'îl çekdi Burakı öñüne
Muşafâ bindi Burak uçdı yine
- Ol dem içerüye girü ol şâh-ı güzîn
Ümmehânî evine geldi hemîn¹⁴⁹
- Bir dem içrü vardı geldi ey aḡî
Gitmemiş idi döşek ıssı daḡı
- Yire indi ḡalkı¹⁵⁰ da' vet kıldı ol
Tâ vefât idince meşğûl oldu¹⁵¹ ol
- 490 Hağ Ta' âlâ her ne kim farz eyledi
Geldi ol dem ümmete¹⁵² 'arz eyledi
- 30a Ger bu 'âlem ḡalkı dirse şubḡ u şâm
Medḡ olunsa ḡaşre dek olmaz tamâm
- Ger diler iseñ bula cânüñ şafâ
- Vir şalavât ber-resûl-i Muşafâ*
- Vefât-ı Resûlullâh (S.A.V)****
- 31a Diñle imdi ol cihân sultânını
Ol mürüvvet ol şefâ' at kânını
- Nice terk itdi bu fânî 'âlemi
Nice yağdı fürkat odı âdemi
- 495 Mekkeden hicret idüp gitdi resûl
Ol Medîne şehrine yetdi resûl
- Anda tırdı anı idindi maḡâm
Anda oldu aḡir 'ömri ḡoş tamâm
- Eyleyeyin bu ma'ânî(yi) beyân
Gözleriñiz yaş ile tılsun hemân¹⁵³
- Çün irişdi altmış üç yaşına
İrdi aḡir 'ömrine ol pür-uşûl¹⁵⁴
- 31b Nâgehân ol peyk-i sultân-ı Celîl
ḡâzır oldu mescid içre Cebre'îl
- 500 Didi kim itdi selâm¹⁵⁴ ma' būduñuz
Didi kim oldur bizim maḡşūdumuz
- Bu sözi çün kim eşitdi şehriyâr
Beñzi kızardı şarardı şemsi-vâr¹⁵⁵
- 'Âyişe evine vardı çün resûl
'Âyişe gördi resûl olmuş melûl
- Çün resûl didi Bilâle yâ Bilâl
Bir münâdî eyle gelsünler bular*
- Çün Bilâl ol dem münâdî eyledi
Mescide aşḡabı hep cem' eyledi¹⁵⁶

¹⁴⁶ HM'de mısra şu şekildedir:

İlet namâzı anlar mi' râcıdur

¹⁴⁷ HM'de mısra şu şekildedir:

Didi yâ Muhammed sen beni

¹⁴⁸ çün: -HM

¹⁴⁹ 487-488: -SÇ

¹⁵⁰ ḡalkı: -HM

¹⁵¹ oldı: idi HM

¹⁵² ümmete: ümmetine HM

* 491-492-493-494. beyitler, HM'de akışı bozacak şekilde 498. beyitten sonra sıralanmaktadır.

** Bu başlık SÇ nüshasında bulunmamaktadır.

¹⁵³ 497-498: -SÇ

*** Kafiyede uygunsuzluk söz konusudur.

¹⁵⁴ itdi selâm: selâm itdi HM.

¹⁵⁵ 501-502: -SÇ

* Kafiyede uygunsuzluk söz konusudur.

¹⁵⁶ HM'de mısra şu şekildedir:

Çün ol dem münâdî eyledi Bilâl

- 505 Çün resûl kıldı olarla¹⁵⁷ namâz
İki rek' at hem Hâka kıldı niyâz
Minbere çıkdı o dem şâh-ı cihân
Hâkka hamd ile şenâ kıldı hemân¹⁵⁸
Bilüñüz kim dünyâ degildür beğâ
Çarh itmez** kimseye hergiz vefâ
Luţf idüp beş vaqt namâz kılasız
Hem Hâka yüz uruban yalvarasız
Dünyada kimse haķı yemeyesiz
Kimse haķkıyla Hâka gelmeyesiz
- 510 Bunda aşla kimse şādî olmadı
Kim ki geldi ağladı hem gülmedi
Yâ aşhâbî bunda ummañuz hayât
Bunı terk iden dürür bulan necât
- (32a) Bir dem aşhâba naşîhat eyledi
Luţf ile anlara bir dem söyledi
Tañrınuñ emrine oluñuz muţfı
Yarın anda ben size olam şefı
Otururken geldi anda Cebre ʔıl
Didi kim saña selâm itdi Celîl
- 515 Kim aña benden selâm olsun didi
Her murâdânı tamâm olsun didi
Böyle didi Cebre ʔıl gitdi yine
Muştafa çün vardı ʔ Ayşe evine
Vardığı dem hastalık tutdı kati
ʔ Ayişenuñ cânı çün korqđı kati
ʔ Ayişe dir yaqđı guşşañ yâ habîb
Yoħsa qor mısın bizi bunda ğarîb*
Fâtıma işitdi çün bu işleri
- 520 Ağlayuben geldi resûl katına
Yüzünü sürdi anuñ ayağına
Ol dem içre geldi Bilâl dir hemîn
Kim şalâtuñ vaķtı oldı yâ emîn
Didi ol dem yâ Bilâl oldum za'ıf
Tâkatim tâķ oldı olmadım hafıf
- 32b Didi kim Bübekr imâmet eylesün
Yirüme geçsün niyâbet eylesün
Vardı aşhâba Bilâl çün ağlayu
Derd-i fûrkatle yüregın tağlayu
- 525 Ben za'ıf oldum varımazam didi
Hem dağı Bübekr imâm olsun didi
Çün işitdiler Bilâlün bu sözün
Her birisi toprağa urdı yüzün
Geçdi mihrâba Ebübekr ağlayu
Derd-i miñnetle yüregın tağlayu
Tekbîr itdi çünki el bağladı ol
Ditredi bağı çün anuñ turmadı ol
- 530 Anı gördi Muştafa şabr itmedi
Yâ ʔ Alî gel qoltuğıma gir didi
Muştafanuñ sağ elin tutdı ʔ Alî
Şol elini İbn-i ʔ Abbâs ol velî
ʔ İzzet ile qoltuğıma girdiler
Ağır ağır mescide getürdiler
İktidâ itdi Ebübekre Resûl
Otururken uydı aña pür-uşûl
- 33a Çün namâzı kıldı ol hayrû'l-enâm
Hem Ebübekre didi olğul imâm
- 535 Turmağa cismimde kuvvet qalmadı
Yâ ʔ Alî gel qoltuğıma gir didi

¹⁵⁷ olarla: olarıñla HM.

¹⁵⁸ hemân: ol nihân HM.

** HM nüshası burada –tamamlanmadan- sona ermektedir.

* Bu beyit HM nüshasında daha evvel, 502. beyitten önce gelmektedir.

- 540 Tütuben yine ‘Ali’bni ‘Abbās ile
 Geldiler ‘Āyişe evine bile
 Fāṭıma didi benim cānım baba
 Yüregüm derdine dermānım baba
 Ne için beñziñ şararmış yā ḥabīb
 Yoḥsa ḳor mısın bizi bunda ḡarīb
 Fāṭma ol dem āh idüben ağladı
 Babasınıñ boynuna el bağladı
 540 Çün Hüseyin ile Ḥasan geldi hemān
 Boynuna şarıldılar ol dem hemān
 Didiler kim ey dede n’itdiñ bizi
 Yoḥsa bunda ḳor mısın ḡarīb bizi
 Ey dede sensiz ḳalırız biz yetīm
 Fūrḳatiñ odı bizi yaḳdı ‘azīm
 Didi cānım ḳuzular budur dilek
 Dedeñiz dünyāyı terk itse gerek
 Yüzüme ṭoyunca baḳın bir zamān
 Kim ecel geldi baña virmez amān
 545(33b)İşbu ḥalde iken irdi Cebre’ıl
 Didi kim saña selām itdi Celıl
 Şordı hem ḥālūñüzi daḡı Çalab
 Şor ḥabībüm ne ḳılır benden ṭaleb
 Ümmetümi dilerem Ḥaḳdan didi
 Dilegüm Ḥaḳdan budur çoḳdan didi
 Girü Ḥaḳḳa vardı geldi Cebre’ıl
 Didi kim girü selām itdi Celıl
 Ḥaḳ Ta’ālā saña çoḳ luṭf işledi
 Ol günāḥḳār ümmetüñ baḡışladı
 550 Söyleşirken anlar ile kām ile
 Ḥaḳdan emr olmuş idi ‘Azrā’ile
 Var ḥabībim Muştafāya ey emīn
 Luṭf ile söyle aña ṭutḡıl sözin
 Gördi ‘Azrā’ılı Cibril-i emīn
 Yüregi ditredi ḡayb oldı hemīn
 Fāṭıma ol demde feryād eyledi
 Çün resüle göz yaşıyla söyledi
 Didi ey gözüm nūri cānım baba
 Derdimiñ derdine dermānım baba
 555 Emr-i Ḥaḳdur yā ‘Alī sen yuyasın
 İbn-i ‘Abbāsa didi şu ḳoyasın
 34a Yemenī bezden kefen eyleñ baña
 Luṭf idüp hem kimse baḳmasun baña
 Bu sözi çünkim işitdi ‘Āyişe
 Ḡarḳa virdi gözleri ḳanlu yaşa
 Çün tecellī eyledi Allāh aña
 Yā Muḥammed gel didi benden yaña
 Fazl-ı Ḥaḳdan çünkim irdi āfitāb
 Ara yerden çün götürdüler ḥicāb
 560 Bir kez Allāh diyüben cān şıçradı
 Yir ü gök ‘arş-ı kürsī ditredi
Ger bu ‘ālem ḥalḳı dirse şubḥ u şām
Medḡ olunsa ḥaşre dek olmaz tamām
 Ger diler iseñ bula cānuñ şafā
 Vir şalavāt ber-resül-i Muştafā
 35a Çünki Aḡmed cānı pervāz eyledi
 Ḥaḳḳına özini pervāz eyledi
 Hüseneyn der* ey dede olduḳ yetīm
 Fūrḳatiñ urdı bizi yaḳdı ‘azīm
 565 Eydür idi Fāṭıma cānım baba
 Arpa etmegin yeyen geyen ‘abā
 Ḥāl diliyle vaḥş ü ṭayr u cin ü nās
 Mevt fūrḳat birle ṭıtdı cümle yas
 Kimisi ‘aḳlı gidüp düşmüş idi
 Cümlesi bu oda ṭutuşmuş idi

* Bu kelimedden sonra vezni bozan “ki” sözcüğü bulunmaktadır.

Bu firâk odı kime kim uğradı Uğradığınıñ yüregın toğradı	Ey cihânı yoğ iken var eyleyen Ağmedi kendüye muhtâr eyleyen
Didiler çäre nedir n'itmek gerek Tañrı emrince hâzırlanmağ gerek	Muştafânuñ yüzi şuyı hürmeti ‘Avf kıl cürmümüzi kıl rahmeti
570 Çün ‘Alî yudı resüli bil yaqîn İbni ‘Abbâs su koyuvirdi hemîn	Luţfunuñ haddine gâyet yoğ durur Rağmetüñe hiç nihâyet yoğ durur
Tañrı taqdirine hayrân kaldılar Muştafâyı kabrine indirdiler	Bize imânla Qur’ânı yoldaş it Enbiyâyı evliyâyı hâldaş it
(35b)Kıanı ol mağbûb-ı sultân-ı cihân Vardı yir altında oldu ol nihân	580 Hağğa hamd ile şenâlar bu kitâb ‘Avn-ı Hağ ile yazıldı fetğ-i bâb
Nerededir yerde bedr-i âsümân Ya ne sen bunda olasın şadumân	Muştafânuñ rûhuna yüz biñ selâm Âline aşhâbına her şubğ u şâm
Ümmet olan böyle olmaz bil ey yâr Ümmet olan ol durur leyl ü nehâr	Râzı olsun ümmetinden ol mu‘în Rağmetullâhi ‘aleyhim ecma‘în
575 Her ne kim didiyse anı işleye ‘Aşğ yolunda kendüyi kül eyleye	36a Oğuyanı diñleyeni yazanı Yarlığagıl rağmetiñle yâ Ganî

KAYNAKÇA

- ATEŞ, Ahmet, (1954), **Vesiletü'n-necat : Mevlid, Dede Süleyman Çelebi.** Ankara: Türk Dil Kurumu.
- ATEŞ, Mustafa, (1951), **Ahmed'in Mevlidi'nin Bir Kısmının Karşılaştırmalı Metni ve Süleyman Çelebi'nin Eseriyle Kısa Bir Mukayese.** İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (Bitirme tezi).
- Aymutlu, Ahmet, (1995), **Süleyman Çelebi ve Mevlid-i Şerif.** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ÇAĞLAR, M.Edip, (2004), **Edebî Açıdan Arapça Mevlidler.** Ankara: İlahiyat.
- DAĞLI, Yücel; ve ötekileri, (2001), **Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Katalogu.** İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- DUMAN, Musa, (1995), **Evliya Çelebi Seyahatnâmesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri.** Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Mehmed Süreyya, (1995), **Sicil-i Osmanî (Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniye)** C.I, (hızl. Doç. Dr. Ali Aktan-Doç. Dr. Abdülkadir Yuvalı- Doç. Dr. Mustafa Keskin). İstanbul: Sebil Yayınevi.
- OKIÇ, M. Tayyip, (1976), **Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin Tercümelere, Atatürk Üniversitesi, İslamî İlimler Fakültesi Dergisi**, sayı: 1, s.17-78.
- PEKOLCAY, Necla, (1950), **Türkçe Mevlid Metinleri.** İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Şeyhi Mehmed, **Vakayiu'l-Fudala**, (haz. Abdülkadir Özcan), C.3 İstanbul 1989.
- TİMURTAŞ, F. Kadri, (1972), **Mevlid : (vesiletü'n-necat), Dede Süleyman Çelebi.** Ankara : MEB Yayınları.
- TUMAN, Mehmet Nail, (2001), **Tuhfe-i Naili**, (haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı), C.II, Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- (2007), **Süleyman Çelebi ve Mevlid**, (editör: Mustafa Kara-Bilal Kemikli). Bursa: Osmangazi Belediyesi Yayınları.